

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництво, архітектура та дизайн
(повне найменування факультету)
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Інженер
(ступінь вищої освіти)
на тему Розроблення бізнес-плану підприємства
(назва теми)
організації

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БД-310

Спеціальності Менеджмент 073
(код найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)
Менеджмент у будівництві

Василенко А.І.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Івченко А.М.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Гармаченко А.В.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Форма № 25

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Інститут Економіки, управління та права
Навчальний заклад Економічний факультет
Ступінь вищої освіти Магістр
Спеціальність Економіка
Навчальна програма (спеціалізація) Економіка у будівництві
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ПТБ
Ткаченко А.М.
« » 20 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

- Приймаю Ткаченко Дмитро Сергійович
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)
1. Тема проєкту (роботи) Розрахунок вартості банкрутства організації
- керівник проєкту (роботи) д.е.н., проф. Ткаченко Дмитро Михайлович
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)
- затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» березня 2024 року № 107
2. Строк подання студентом проєкту (роботи) з травня 2024р.
3. Вихідні дані до проєкту (роботи) Закони і законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистичні звітності, річні звіти підприємств, до річних звітів - наукова література.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи діловодства та процесу банкрутства. Розрахунок вартості банкрутства підприємства і державного підприємства. Інформаційно-методичні засоби банкрутства підприємств та державних підприємств.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількості слайдів, плакатів)

[illegible]

7. Дата видачі завдання « 24 » травня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

[illegible]

Студент(ка)

Анна Васильевна
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

К (підпис)

Анна П. Качерко (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Дослідже
та ознаки
основні з
Запропон
фінансан
В да
«Хмель
вироби
дослід
підпри
Мета
вірог
різни
полі
Дл
таб
під
ос
ек
п

РЕФЕРАТ

Досліджено та пояснено зміст поняття «банкрутство». Оцінено класифікацію та ознаки видів банкрутства, основні причини його виникнення. Визначено основні зовнішні та внутрішні причини появи банкрутства сучасного бізнесу. Запропоновані заходи щодо впровадження стратегії антикризового управління фінансами в умовах кризи бізнесу.

В даній дипломній роботі об'єктом дослідження є ТДВ «Хмельницькзалізобетон», основною продукцією компанії є залізобетонні вироби та бетон для побутового та промислового будівництва, а предметом дослідження є таке економічне явище, як фінансовий стан і банкрутство підприємства.

Мета цієї дипломної роботи є використання моделей для визначення вірогідності банкрутства українських компаній, дослідження стану компаній за різними економічними показниками та визначення антикризових заходів для поліпшення ситуації підприємства.

Для досягнення поставленої мети були прийняті подальші методи дослідження: табличний – для наведення результатів аналізу ризику банкрутства підприємства; аналітичний метод використовується для визначення особливостей застосування і характеристик моделей в умовах перехідної економіки; теоретичне узагальнення – при аналізі переліку фінансових показників і даних, які відображають поточний стан компанії.

Кількість сторінок дипломної роботи складає - 77. Робота включає в себе: 3 ілюстрацій, 16 таблиць, 42 джерел.

Зроблен порівняльний аналіз моделей банкрутства підприємств. Отримані результати аналізу вірогідності банкрутства за період з 2020 по 2022 роки виявили, що більша частина моделей, які були використані не прогнозують банкрутство, фінансовий стан підприємства стабільний, задовільна ділова активність.

Також стан підприємства був досліджений за допомогою коефіцієнтів фінансової стійкості, підприємство за показниками стабільне. Стан організації визначався з використанням коефіцієнтами фінансового аналізу, і підприємство виявилось стабільним за показниками.

Ключові слова: банкрутство підприємств, фінансова стійкість, антикризове управління, фінансовий аналіз підприємства, ділова активність.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ та ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА	8
1.1. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки	8
1.2. Оцінка ймовірності банкрутства, методологія	15
1.3. Роль антикризового управління для діагностики вірогідності банкрутства	25
РОЗДІЛ 2 Дослідження вірогідності банкрутства товариства з додатковою відповідальністю «Хмельницькзалізобетон»	31
2.1. Характеристика діяльності товариства з додатковою відповідальністю «Хмельницькзалізобетон»	31
2.2. Дослідження основних показників фінансово-економічного стану підприємства	36
2.3. Дослідження ймовірності банкрутства «Хмельницькзалізобетон»	44
РОЗДІЛ 3 ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ	53
3.1. Ділова активність ТДВ «Хмельницькзалізобетон»	53
3.2. Покращення ефективної діяльності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»	57
3.3. Попередження та запобігання банкрутства на ТДВ «Хмельницькзалізобетон»	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

З початком світової фінансово-економічної кризи питання банкрутства стало одним із найактуальніших в Україні та інших країнах світу. В умовах адаптації підприємств до ринкового середовища, економічної нестабільності та дефіциту інвестиційних ресурсів, проблема кризового стану корпорацій, набула більшої актуальності. Банкрутство окремих компаній негативно позначиться на загальному економічному розвитку країни та доходах державного бюджету. Щоб уникнути банкрутства, українські та зарубіжні вчені розробили різні методи прогнозування ймовірності банкрутства.

Основним засобом адаптації до кризових ситуацій є створення та реалізація ефективного механізму антикризового управління, в якому важливу роль відіграють розуміння поточної ситуації та інноваційний розвиток. У нестабільному зовнішньому середовищі компанії мають за мету постійний моніторинг своєї діяльності, визначення можливостей напрямів зростання, раціональне використання своїх виробничих ресурсів.

В Україні щороку значна кількість компаній проходить процедуру банкрутства, що може призвести до краху. До того ж, чимала чисельність компаній перебувають на межі платоспроможності та працюють у збиток, що в майбутньому, на жаль, призведе до банкрутства. Підприємства, які збанкрутіли є в більшості областей України, як і великі, так і в малі.

Аналіз ймовірності банкрутства передбачає своєчасне виявлення таких проблем, як неплатоспроможність, відсутність рентабельності, фінансова залежність, низька ділова активність. Моделі, які не включають вищезазначені показники, не можуть повністю оцінити діяльність компанії.

Об'єктом дослідження даної роботи є ТДВ «Хмельницькзалізобетон», основною продукцією компанії є залізобетонні вироби та бетон для побутового та промислового будівництва, а предметом дипломної роботи є фінансове становище підприємства та вірогідність банкрутства.

Метою роботи є апробація моделей визначення ризику банкрутства українських компаній, дослідження стану компаній за різними економічними показниками та визначення антикризового управління для покращення ситуації підприємства.

Для досягнення поставленої мети були прийняті наступні методи дослідження : табличний – для наведення результатів аналізу ризику банкрутства підприємства; аналітичний метод використовується для визначення особливостей застосування і характеристик моделей в умовах перехідної економіки; теоретичне узагальнення – при аналізі переліку фінансових показників і даних, які відображають поточний стан компанії.

Дослідницьку базу складають такі елементи: фінансові звіти ТДВ "Хмельницькзалізобетон", офіційні норми та законодавство України.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА

1.1 Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки

Кожний економічний суб'єкт господарювання може переживати кризу на відповідних стадіях, яка виникає внаслідок впливу певних факторів, таких як: зміни на ринку, поступові та періодичні технологічні зміни, переструктуризація виробничої діяльності організації, зміна зовнішніх факторів середовища і набір нових працівників, є ще інші чинники, які мають менший ефект: політичні обставини, адміністративні недоліки, обмеженість конкуренції, нестача уваги для забезпечення прогресу. Банкрутство – ще один важливий та складний тип кризи бізнесу.

Існує багато пояснень терміна «банкрутство» в економічних та правових джерелах. Цей термін використовується у численних галузях соціально-політичних та природничих наук, які має своє визначення. (Сьогодні цей термін широко використовується політологами). Така велика кількість визначень тому, що воно призводить до непередбачуваних наслідків, це дуже багатогранне поняття. Теоретичні пояснення цього явища тривають і досі.

Дослідники розуміють поняття «банкрутство» по різному. Проаналізуємо підходи до тлумачення на основі таблиці 1.1

Таблиця 1.1 - Хронологічне розуміння поняття «банкрутство» з економічної точки зору

Автори та роки	Розуміння концепції
І.В. Олександренко; Л.І. Іщук 2015 р.	Головною метою розподільника у ринковій економіці є видалення неефективних учасників, які не можуть виконувати свої зобов'язання або працюють з збитками для підприємств та інших суб'єктів.[1]
Н.Г Сейсебаєва; О.В Топчанюк 2016 р.	Сутність банкрутства передбачає кризове положення, якому необхідні особливі методи керування та утворюється через зменшення змоги розраховуватись за зобов'язаннями.[1]
В.І Рудика; Ю.М Великий; О.Д Зьома 2018 р.	Повна неплатоспроможність боржника, яка виникає внаслідок серйозної фінансової кризи, коли підприємство не може виконати вимоги, пред'явлені до нього кредиторами.[1]

За послідовністю трактування можемо зрозуміти Зміна точок зору та стратегій до тлумачення поняття «банкрутство». Оскільки цей термін немає узагальненого визначення. Наразі це спричинило велику кількість трактувань та різних суджень.

У визначеннях, які сформовані дослідниками не відмічено, що статус банкрутства може бути підтверджений тільки судом. Таким чином потрібно брати до уваги визначення відповідно законів України, де надано його актуальне роз'яснення у Господарському кодексі, Кодексі з процедур банкрутства та Кримінальному кодексі [1] (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 Пояснення терміну «банкрутство» на основі законодавчої бази України

Джерело	Трактування
Кодекс України з процедур банкрутства, ст. 1	«визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури» [3].
Господарський кодекс України, ст. 209	«Нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури» [4].
Кримінальний кодекс України, ст. 219	«Стійка фінансова неспроможність суб'єкта господарської діяльності» [5].

У вітчизняному законодавстві поняття «неспроможність» і «банкрутство» застосовується як тотожні визначення, а за кордоном у законодавстві слово «банкрутство» має обмежене значення, що в свою чергу показує вчинення боржником злочинного діяння, що завдає шкоди кредиторам. Поняття «неспроможність» має більш широке значення, яке підтверджується вироком відповідного судового органу і демонструє неспроможність індивіда розрахуватися з боргами.

В сучасній літературі загалом стверджують, що банкрутство це засіб позбавити економіку від нежиттєздатних та неефективних підприємств. Даний

метод тлумачить поняття через неможливість своєчасного розрахунку з кредиторами, що прописано в судових справах про визнання підприємства банкрутом.

Основне визначення, яке є в науковій літературі, майже не змінюється, але юридичні підстави є основними щодо визнання банкрутства.

Відповідно, дослідження та актуальне пояснення, що відображають сутність банкрутства, дозволяє зробити висновок про багатоаспектність та глибину цього визначення.

Існують основні проблеми в економіці з якими стикається підприємство під час банкрутства, такі як: зниження попиту на продукцію виробників, зменшення виробництва продукції, збільшення боргів перед постачальниками, бюджетом уряду та банків, затримка виплати зарплати працівникам, несподівана зміна економічне середовище. Це пов'язано з втратою традиційних внутрішніх ринків збуту виробленої продукції, соціально-економічною нестабільністю, постійними змінами в правовому полі, зміною політичної системи та загальної економічної структури[1].

Про економічні причини банкрутства можна сказати, що їх поділяють на елементи впливу зовні та всередині. Фактори зовнішні об'єктивні щодо компанії яка збанкрутіла: глобальна економічна криза; політична непередбачуваність у суспільстві; зміни зовнішньої економічної кон'юнктури та недоречність економічних стратегій уряду; зміна у соціально-економічному середовищі; недосконалість правової системи та ін. [6, с. 57]

Причини внутрішнього впливу, що є суб'єктивними, можна описати наступним чином: несвоєчасна реакція на зміни ринкового середовища; постійні обмеження економічної політики підприємства; недосконале управління стратегічним плануванням та розвитком бізнесу; погана робота інструментів управління бізнесом; низький рівень техніко-технологічної продуктивності (надання послуг); збільшення різних видів заборгованості; відсутність обґрунтованості відбору інвестиційних проектів на фоні недостатніх

фінансових ресурсів; неналежне використання доступних методів оцінки банкрутства бізнесу. [6, с. 57]

Банкрутство - остання стадія кризи бізнесу. Важливо знати про перші ознаки кризової ситуації в бізнесі, постійно контролювати низку показників ефективності бізнесу, які можуть свідчити про наближення такої ситуації.

Очевидно, що причини різняться залежно від країни, регіону, сфери діяльності, розміру, форми власності та правового статусу організації. Потрібно взяти до уваги нові фактори, що можуть призвести до банкрутства підприємств та фактори, що виникають завдяки прогресу світової економіки та міжнародних економічних зв'язків між суб'єктами ринку, щоб зрозуміти причини пов'язаного з ним банкрутства та місцевої економіки.

Під впливом економічних тенденцій, які сприяють краху фінансового стану неконкурентоспроможних підприємств, сучасними причинами банкрутства підприємств є:

1. збільшення впливу транснаціональних корпорацій, нарощування обсягів великих компаній за рахунок процесів злиття та приєднання, що призводить до зміни рівня конкуренції.;
2. збільшення очікувань та потреб споживачів у продукції підприємств;
3. збільшення обсягу науково-орієнтованих товарів і послуг;
4. значне зменшення тривалості життєвого циклу товарів і послуг;
5. взаємопов'язаність економіки багатьох країн та варіант поширення "ефекту доміно" під час фінансово-економічних криз та банкрутств підприємств.(наприклад,: Азійська фінансовоекономічна криза 1998 року, яка охопила багато країн і зумовила негативні наслідки навіть у фінансовій системі України);
6. збільшення числа терористичних подій у всесвіті;
7. посилення обмежень щодо охорони навколишнього середовища, активна діяльність природоохоронних організацій;
8. Internet-злочини та віртуальні махінації;

9. зростання природних катаклізмів та кількості техногенних аварій;
10. динаміка та нестабільність у розвитку економіки світу; [7, с. 61]

Тому ці передумови завдають збитків не лише засновникам і власникам, а й кредиторам, партнерам, клієнтам, погіршують соціальну атмосферу. Виходячи з факторів зовнішнього і внутрішнього впливу та сучасних потреб, вчені групують причини банкрутства в наступні категорії::

1. Причини банкрутства бізнесу - можна узагальнити як невдале керівництво підприємством або організацією, помилкова маркетингова стратегія та неефективне використання ресурсів;
2. Банкрутство власника - може бути спричинене недостатньою кількістю необхідних ресурсів для забезпечення простого відтворення та розширеного розвитку.;
3. Банкрутство виробництва - пов'язане з неконкурентоспроможністю продукції.
4. "недобросовісне управління" (ухилення від виконання покладених обов'язків) [1].

Крах місцевого бізнесу впливає на економічні умови громади, йде зменшення робочих місць призводить до зростання безробіття та зменшення податкових надходжень на всіх рівнях бюджету, що в свою чергу спричиняє соціальну напругу в громаді. Для своєчасного нейтралізації та усунення причин, що призводять до банкрутства, необхідне ефективне управління його запобіганням.

- відслідковувати фінансовий стан та звертати увагу на фактори, які можуть спричинити банкрутство;
- проводити аналіз ймовірності банкрутства та визначити можливий негативний розвиток подій.
- розробка ефективної програми для попередження та реагування на будь-які негативні тенденції в ранній стадії.;
- використання методів прогнозування та планування, що забезпечать виявлення якісних і кількісних змін у економічних системах підприємства.

Потрібно вибрати стратегію для попередження банкрутства і ефективні заходи по залученню ринкових механізмів, що в свою чергу, залежить від системи управління фінансами на підприємстві.

Базою цієї системи повинен бути фінансовий аналіз, що дозволить підприємству регулярно оцінювати свій фінансовий стан.[8] Щоб передбачити кризовий стан, важливо звернути увагу на те, щоб вчасно виявити багато ознак, які можуть вказувати на саму кризу. Однією з перших попереджувальних ознак негативної обстановки в майбутньому для бізнесу є спостереження за негативною реакцією з боку ділових партнерів, постачальників, кредиторів, банківських установ, покупців продукції тощо. Також з перших ознак негативної ситуації в подальшому може бути низький рівень освітньої кваліфікації працівників; наявність змін у складі балансових показників, тобто певна відповідність між активами та пасивами; збільшення заборгованості; зменшення доходів компанії; висока ціна, яка встановлена компанією на свою продукцію.

У статті 4 Кодексу України щодо процедури банкрутства виділено наступні заходи для передбачення та запобігання банкрутства [3]:

- власники, засновники чи акціонери боржника, а також органи влади, повинні намагатися уникнути банкрутства шляхом прийняття необхідних заходів;
- коли починають виявлятися ознаки банкрутства, керівник боржника має повідомити про це засновникам та власникам майна, надіславши відповідні відомості;
- засновники, власники та кредитори можуть надавати фінансову допомогу в межах заходів, спрямованих на усунення банкрутства, у тому обсязі, який буде достатнім для погашення всіх виявлених зобов'язань перед кредиторами, а також зобов'язань по страховим внескам, податкам та зборам, і для проведення санації боржника;
- так, якщо боржник отримав таку фінансову допомогу, він автоматично набуває зобов'язання перед тими, хто її надав, згідно з чинним законодавством.

В основному, розглядаються такі шляхи подолання фінансової кризи на підприємстві:

- проведення фінансової реабілітації;
- встановлення реорганізації підприємства шляхом його об'єднання або злиття з іншими організаціями;
- перегляд структури підприємства;
- ліквідація підприємства у разі неможливості виправлення причин банкрутства.

«Одним з основних критеріїв вибору стратегії фінансового оздоровлення підприємства є оцінка затрат під час використання запропонованих варіантів виходу з кризової ситуації (план). Кращим варіантом за цим критерієм буде той, за впровадження якого досягатиметься максимальний економічний ефект за мінімальних витрат» [9, с. 41].

Для вибору належної стратегії фінансового оздоровлення, необхідно визначити чітку крітеію оцінки. Це залежить від поточного стану фінансової кризи, в якій перебуває компанія. Практичний досвід показує, що заходи, пов'язані з фінансовим оздоровленням, можуть бути застосовані на підприємствах, які перебувають у кризовому стані на етапах спаду, неплатоспроможності та нестійкості.

1.2 Оцінка ймовірності банкрутства, методологія

Автори найчастіше розглядають фінансовий потенціал як один з компонентів економічного потенціалу підприємства. Термін "фінансовий потенціал підприємства" розглядається з двох підходів, які розкривають його сутність: ресурсний і результативний. Згідно з ресурсним підходом, фінансовий потенціал визначається на основі фінансових ресурсів, тоді як за результативного підходу - з показниками стабільності фінансового стану підприємства. [10, с. 3]

Незадовільний фінансовий стан підприємств, в тому числі погіршення платоспроможності, постійне зменшення показників ефективності фінансово-господарської діяльності, є сигналом наявності негативних процесів, які тривають у своєму розвитку та вказують на необхідність вжиття термінових заходів для запобігання антикризових та санаційних ініціатив. Наростання конфліктів у внутрішньому і зовнішньому фінансовому середовищі бізнесу перешкоджає фінансовій стабільності розвитку бізнесу. Результатом є погіршення її фінансового становища (зменшення прибутків та рентабельності, що робить фінансове становище компанії нестабільним), потім поступова втрата здатності підтримувати стабільне зростання (збитки будуть постійними, а бізнес не має можливість сплачувати борги та генерувати грошовий потік у майбутньому).

У даній ситуації виникає нестача фінансових ресурсів, неможливість продовжувати розвиток бізнесу, тобто існує реальна загроза банкрутства підприємства та припинення його діяльності. Немає загального способу, яким будь-яка організація може вийти з фінансово-економічних труднощів чи складних ситуацій. Проте основними принципами, на яких базується антикризове управління, є об'єктивний аналіз рівня розвитку проблем фінансової діяльності підприємства та аналіз можливості подолання поточної проблеми. Необхідно швидко та рішуче реагувати на різноманітні кризові ситуації, глибина фінансової кризи та масштаби реальної загрози її фінансовому благополуччю, повинні забезпечити адекватну поведінку компанії. Зрештою, компанія повинна використовувати свої внутрішні можливості, щоб досягти вершини та задіяти всі можливі ресурси для вирішення проблеми. При цьому одним із перших кроків є визначення можливої спроможності підприємства подолати поточні фінансові проблеми, що отримало в економічній літературі назву «санаційна спроможність».[11]

На даний момент існує велика кількість моделей оцінки фінансової спроможності підприємства, більшість з яких базується на даних експертних

оцінок. Цей вид оцінки фінансової спроможності є певною мірою суб'єктивним, і в той же час необхідно ознайомитися та перевірити результати, отримані іншими методами.[12, с. 148]

На фінансову стабільність сильно впливає нестабільні та неплатоспроможні підприємства, які наразі пов'язані з невизначеністю на макрорівні, зокрема:

- коливання валютного курсу;
- низька купівельна спроможність;
- інфляція.

Таким чином, метою оцінки ступеню фінансової спроможності є фінансова стійкість підприємства, яка має бути визначена та вирішена для подальшого розроблення стратегії управління фінансовою стабільністю. Для вирішення цієї проблеми можуть використовуватися моделі оцінки ймовірності банкрутства. Результати цих моделей дають можливість виявити наявність чи відсутність фінансової стабільності, її погіршення, передкризовий період або високу ймовірність банкрутства компанії на заданий період.[13, с. 115]

Оцінка, прогнозування та визначення ймовірності банкрутства є важливими для акціонерів, кредиторів, постачальників, замовників та для особистої самооцінки. Це дозволяє розпізнати ознаки погіршення фінансового стану. Потрібно звести їх до мінімуму, вчасно прийнявши правильні рішення, щоб уникнути ризику. Це підкреслює важливість методики оцінки ризику банкрутства підприємства, за допомогою якої можна оцінювати та прогнозувати ймовірність банкрутства досліджуваних підприємств. З цією проблемою давно стикаються та намагаються її вирішити економічно розвинені та стабільні країни світу. Основним напрямком їх розвитку є запобігання банкрутства підприємств.

Давайте визначимо основні моделі прогнозування та оцінки ризику банкрутства підприємств у табл. 1.3

Таблиця 1.3 Моделі прогнозування та оцінки ризику банкрутства підприємств

Автори	Моделі і коефіцієнти	Ймовірність банкрутства, значення Z
Модель Е. Альтмана (1968 р.)	$Z = 1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + 0,999 \times X_5$, де X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів; X_2 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів; X_3 – операційний прибуток/загальна вартість активів; X_4 – ринкова вартість акцій/заборгованість; X_5 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів	$Z < 1,81$ – дуже висока; $[1,81 - 2,67)$ – середня; $[2,67 - 2,99]$ – невелика; $Z > 2,99$ – дуже низька.
Модель Р. Ліса (1972 р.)	$Z = 0,063 \times X_1 + 0,092 \times X_2 + 0,057 \times X_3 + 0,001 \times X_4$, де X_1 – оборотний капітал/загальна вартість активів; X_2 – операційний прибуток/загальна вартість активів; X_3 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів; X_4 – власний	Критичне значення: $Z \leq 0,037$.

	капітал/позичковий капітал	
Модель Р. Таффлера і Г. Тішоу (1977 р.)	$Z = 0,53 \times X_1 + 0,13 \times X_2 + 0,18 \times X_3 + 0,16 \times X_4$, де X_1 – операційний прибуток/загальна вартість активів; X_2 – оборотні активи/загальна вартість активів; X_3 – короткострокові зобов'язання/загальна вартість активів; X_4 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів.	Критичне значення: $Z \leq 0,2$.
Модель Г. Спрінгейта (1978 р.)	$Z = 1,03 \times X_1 + 3,07 \times X_2 + 0,66 \times X_3 + 0,4 \times X_4$, де X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів; X_2 – прибуток до сплати податків і відсотків/загальна вартість активів; X_3 – прибуток до сплати податків/короткострокові зобов'язання; X_4 – обсяг продажів/загальна вартість активів.	$Z < 0,862$ – висока; $Z > 2,45$ – мінімальна.

Модель О.О. Терещенка	$Z = 1,5 \times X_1 + 0,08 \times X_2 + 10 \times X_3 + 5 \times X_4 + 0,3 \times X_5 + 0,1 \times X_6,$ де X_1 – cash-flow/зобов'язання; X_2 – валюта балансу/зобов'язання; X_3 – прибуток/валюта балансу; X_4 – прибуток/виручка від реалізації; X_5 – виробничі запаси/виручка від реалізації; X_6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації/валюта балансу).	$Z > 2$ – банкрутство не загрожує; $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена, за переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує; $0 < Z < 1$ – загроза банкрутства, якщо не буде вжито санаційних заходів; $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.
Модель А.В. Матвійчука	$Z = 0,033 \times X_1 + 0,268 \times X_2 + 0,045 \times X_3 - 0,018 \times X_4 - 0,004 \times X_5 - 0,015 \times X_6 + 0,702 \times X_7,$ де X_1 – оборотні активи/необоротні активи; X_2 – чистий дохід від реалізації/поточні зобов'язання; X_3 – чистий дохід від реалізації/власний капітал; X_4 – баланс/чистий дохід від реалізації;	$Z > 1,104$ – низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан; $Z < 1,104$ – загроза фінансової кризи.

	X5 – (оборотні активи – поточні зобов'язання)/оборотні активи; X6 – (довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання)/баланс; X7 – власний капітал/(забезпечення подальших витрат і платежів + довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання).	
--	---	--

Джерело: складено авторами за джерелами [11]

Кількість суб'єктів господарювання, які перебувають на межі банкрутства, в Україні зростає, причому процес банкрутства поширюється не лише на приватні господарські підприємства, а й на галузі в цілому.

Негативні наслідки банкрутства для України виявляються в зменшенні кількості підприємств, що призводить до скорочення пропозиції товарів, робочих місць чи послуг. Рівень безробіття та виплати допомоги з безробіття зростають також йде зменшення податкових надходжень до державного бюджету тощо.

Нестабільність у світовій економіці сприяла початку епохи, яку економісти називають епохою глобальної невизначеності, яка характеризується швидким зростанням кількості підприємств банкрутів на тлі повільного економічного зростання. Ефективна фінансова система управління в бізнесі має бути гнучкою і негайно реагувати на будь-які зміни в діяльності підприємства. Це особливо

важливо в період фінансової кризи в Україні і неможливо без ефективного аналізу ризиків банкрутства. Як наслідок, щоб забезпечити стале функціонування бізнесу в складних економічних умовах, необхідно аналізувати не тільки поточну фінансову ситуацію бізнесу, а й аналіз вірогідності банкрутства підприємства.[11]

Існує велика кількість закордонних і вітчизняних моделей оцінки ймовірності банкрутства. Слід зазначити, що з них слід виділити окремі групи, такі як економіко-математичний, експертний, методи штучного інтелекту, фінансовий аналіз.

Давайте оцінимо переваги та недоліки моделей прогнозування банкрутства підприємств. у табл. 1.4

Таблиця 1.4 Порівняльний аналіз моделей прогнозування банкрутства підприємств.

Моделі	Переваги	Недоліки
Двофакторна модель Альтмана	Легкість розрахунку і можливість використання при зовнішньому аналізі на основі фінансових звітів.	Недостатня адаптованість прогнозів для українських підприємств; відсутність аналізу впливу показників, які характеризують ефективне використання ресурсів, ділову та ринкову активність і т.д.; відсутність урахування галузевих та регіональних особливостей функціонування підприємств.
П'ятифакторна модель Альтмана	Легкість і можливість використання при	Неможливість застосування в українських умовах через

	обмеженій інформації; порівняння показників; здатність класифікувати компанії на потенційно банкрутні та стійкі; висока точність розрахунків.	відсутність урахування особливостей економіки; складність інтерпретації підсумкових результатів; залежність точності розрахунків від доступної інформації; обмеженість області застосування; використання застарілих даних; недооцінка показників рентабельності.
Модель Р. Таффлера і Г. Тішоу	Простота обчислень і висока точність прогнозу ймовірності банкрутства компанії, яка пов'язана з великою кількістю проаналізованих компаній.	Обмеження застосування (для публічних акціонерних товариств, чиї акції активно торгуються на фондовому ринку); складність інтерпретації результатів; неможливість використання в українських умовах; точність розрахунків, що залежить від наявної інформації; використання застарілих даних.
Модель Бівера	Аналіз рентабельності активів та формування висновків щодо термінів можливого банкрутства	Відсутність об'єднаного коефіцієнта, складність розуміння підсумкових значень; точність розрахунків, що залежить від початкової інформації; неможливість використання в українських

	підприємства.	умовах, оскільки не враховуються особливості місцевої економіки.
Модель Спрінгейта	Показує 90% точності прогнозу, що підтверджує його достатню надійність.	Розроблена для оцінки підприємств у США та Канаді; відсутня галузева або регіональна розшифровка у Z-рейтингу; спостерігається висока кореляція між змінними; не застосовується українській економіці.
Модель Ліса	Легкість та оперативність розрахунків; доступність необхідних даних для аналізу; можливість оцінки фінансового стану та прогнозування банкрутства.	Не придатна для українських підприємств; розроблялася з урахуванням західних особливостей; не може бути застосована до невеликих підприємств; не відповідає методології розрахунку фінансових показників.
Модель Терещенка	Урахування особливостей діяльності суб'єктів; використання обмеженої кількості показників; доступ до необхідної	Не достатньо обґрунтованість показників та їх нормативних значень; можливість застосування обмежена лише деякими підприємствами; великий інтервал невизначеності.

	інформації для розрахунків моделі.	
--	---------------------------------------	--

Складено авторами за джерелами [11]

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що розглянуті методи прогнозування іноземних авторів мають ряд суттєвих обмежень для їх використання на українських підприємствах. Вони не адаптовані до місцевих умов та не враховують особливостей діяльності українських підприємств, зокрема, унікальність бухгалтерського обліку та податкового законодавства, вплив інфляції на формування показників бізнесу та взаємини з індустрією.

Тому краще використовувати кілька моделей для визначення фінансової спроможності компанії, щоб оцінити ймовірність банкрутства відповідно до моделі, щоб отриманий результат був прийнятним і правильним. У цьому випадку можна отримати достовірний результат про фактичний рівень фінансової спроможності підприємства. Наведені приклади дозволяють з'ясувати рівень фінансової стійкості підприємства, що є ключовим фактором при оцінці його фінансової здатності.

1.3 Роль антикризового управління для діагностики вірогідності банкрутства

На результативність будь-якого бізнесу завжди впливає безліч внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на нього як позитивно, так і негативно. Саме через вплив негативних факторів бізнес може опинитися в кризовій ситуації. Для вирішення цієї проблеми необхідні аналіз кризової ситуації та ризику банкрутства підприємств.

Антикризове управління є важливою частиною системи управління організації та характеризується незалежною професійною діяльністю, основною метою

якої є запобігання кризовим явищам та управління ними в діяльності товарно-фінансових установ. Відомо, що загальний фінансовий стан підприємства досягається за рахунок раціонального використання активів, зниження собівартості, ефективного управління та старанної і праці людей.

Об'єктом антикризового управління є ситуації кризового характеру, що виникають у діяльності суб'єктів господарювання.

Система антикризового управління ґрунтується на конкретних принципах, які є основою в організації управління фондами проти проблем бізнесу при ризику вірогідності банкрутства. Основні засади, на яких має ґрунтуватися система антикризового управління, включають:

- 1) вчасна ідентифікація кризових ситуацій в діяльності підприємства;
- 2) швидка реакція на різноманітні кризові ситуації;
- 3) спроможність підприємства адекватно реагувати на реальну загрозу його життєдіяльності;
- 4) максимальне використання внутрішніх можливостей для подолання кризи.[14]

Термін «антикризове управління» широко використовується в економічній теорії та практичній діяльності господарських підприємств, але визначення його значення не є чітким. Зміст поняття «антикризове управління» узагальнено в таблиці 1.5

Таблиця 1.5 Сутність антикризового управління з точки зору вчених

Автор	Сутність
І. О. Бланк	Антикризове фінансове управління – система принципів та методів, що створюються та впроваджуються для управління, спрямованого на запобігання та подолання фінансових криз у підприємствах, а також для зменшення

	їх негативних наслідків.
Л.О. Лігоненко	Антикризове фінансове управління – це неперервний процес виявлення ознак кризових ситуацій та впровадження основного плану для запобігання їх поширенню та зупинки стагнації розвитку суб'єкта господарювання на протязі всього періоду його функціонування.
В.О. Василенко	Антикризове управління – це управління, спрямоване на передбачення можливості кризової ситуації, аналізування її ознак і запобігання загрозам, які можуть призвести до кризи. У разі виникнення кризової ситуації воно передбачає аналіз та швидке вжиття ліквідаційних заходів з мінімальними втратами та негативними наслідками.
Е. М. Коротков	Антикризове управління - це управління, де заздалегідь передбачають можливість кризової ситуації, проводять аналіз її симптомів, вживають заходів для зменшення негативних наслідків кризи і використовують її фактори для підтримки стійкого розвитку організації.
Л. Ситник	Антикризове фінансове управління — це здатність розробляти оптимальні стратегії для виходу з кризових ситуацій, визначати основні цінності підприємства під час кризи, координувати дії підприємства і його персоналу для попередження кризових ситуацій і забезпечення ефективності їхньої роботи в екстремальних умовах.
Е.А. Уткін	Антикризове управління – це частина загального менеджменту на підприємстві, яка використовує найкращі

	методи, засоби та інструменти для запобігання можливим проблемам у діяльності підприємства та забезпечення його стабільного та успішного функціонування.
--	--

Складено авторами за джерелами [15,16]

Узагальнюючи надані визначення антикризового управління можна сказати, що антикризове управління - це сукупність практичних методів та прийомів, які використовуються для подолання кризових ситуацій, що дозволяють прогнозувати негативні наслідки всіх подій, які виникають у процесі діяльності комерційних організацій, щоб запобігати банкрутству в майбутньому. Основне завдання антикризового управління – вчасно відстежувати та виявляти всі економічні події та умови, які часто є причиною несприятливих економічних дій.

Економічна криза розглядаються у зв'язку з фінансовою кризою і навпаки. Фінансова криза – це, перш за все, неоплачуваність підприємства, а потім його банкрутство. В цьому випадку ми маємо на увазі, що неплатоспроможність компанії полягає не тільки в здатності виконувати короткострокові зобов'язання, а й у перевищення її пасивів над активами.

Перед тим, як підприємство увійде в кризовий стан, існує ряд економічних явищ, пов'язаних між собою причинно-наслідковими зв'язками. Їх прийнято ділити на зовнішні і внутрішні. Між зовнішніми передумовами банкрутства можна відзначити: економіка, політика, населення, податкове законодавство, загострення міжнародної конкуренції, банкрутство боржника тощо. Також є певні економічні сигнали, які можуть вказувати на негативні внутрішні явища, зокрема:

- 1) стрімкі зміни оптимальних значень показників балансу, як у пасиві, так і в активі.;
- 2) нестача оборотних коштів.;

- 3) збитки від продажу товарів;
- 4) велике відхилення темпів зростання витрат від чистого доходу.;
- 5) зниження попиту на продукцію підприємства незалежно від його сфери діяльності;
- 6) втрата в усіх показниках продуктивності підприємства;
- 7) неефективний процес формування цін;
- 8) відсутність дисципліни в укладанні договорів;
- 9) немає юридичних служб;
- 10) відсутність стратегічного планування;
- 11) недостаток довгострокових джерел фінансування для капіталовкладень.;
- 12) існує незавершений процес капіталовкладень.;
- 13) Збільшення суми заборгованостей перед кредиторами та боржниками і таке подібне.[15]

Серед зазначених вище причин визначення кризового стану компанії важливішою є те, що вартість компанії нижча від суми боргу перед кредиторами. Цей процес є фінансовим змістом явища банкрутства. Отже, будь-яке кризове становище вважається кроком в бік банкрутства, що вважається загальноприйнятим показником негативної продуктивності суб'єкта господарювання.

Введення антикризового управління в бізнесі допоможе запобігти банкрутству бізнесу. Антикризове управління може здійснюватися спеціально створеним відділом підприємства, співробітники якого володіють достатніми знаннями, чи аудиторами або аудиторськими фірмами. Антикризове управління передбачає глибокий і всебічний аналіз фінансового стану компанії. У фінансовій сфері існує повний комплект індикаторів, що допомагають аналізувати причини виникнення кризи та загрози банкрутства. Ці індикатори включають рівень рентабельності, оборотність активів та капіталу, а також тенденції їх розвитку. Також вони враховують обсяги збитків, що сталися через ризиковані події, такі як втрати основних активів, товарно-матеріальних запасів, списання

дебіторської заборгованості, збитки внаслідок інвестиційних проектів, а також банкрутство структур, у яких підприємство має частки власності.[15]

Як було пояснено в попередньому пункті, в науковій літературі, як Один із способів передбачення ймовірності банкрутства полягає в застосуванні різних моделей, включаючи: Альтмана, Бівера, Спрінгейта, Терещенка, Ліса, Таффлера, Тішоу.

На мою думку, антикризове управління, перш за все, має забезпечити фінансову стабільність підприємства, своєчасне попередження та вжиття відповідних заходів щодо усунення проблем у його діяльності.

Отже, можна висунути висновок, що вплив різноманітних негативних зовнішніх і внутрішніх факторів, таких як політичні та економічні чинники, а також особливості господарської діяльності, може призвести до ситуації банкрутства. Аналіз стану банкрутства визначається як важливий етап антикризового управління, який не можна пропустити. При цьому важливо не лише вибрати найбільш підходящу модель для оцінки ймовірності банкрутства, розрахувати показники фінансового стану, але врахувати економічний стан України в цілому. Зокрема використовувати багато професійних методів для врахування факторів, які неможливо прорахувати (світова фінансова криза, правова невизначеність тощо).

РОЗДІЛ 2 Дослідження вірогідності банкрутства товариства з додатковою відповідальністю «Хмельницькзалізобетон»

2.1. Характеристика діяльності товариства з додатковою відповідальністю «Хмельницькзалізобетон»

ТДВ «Хмельницькзалізобетон» створено в 1956 році як ДП «Хмельницький завод залізобетону і будівельних матеріалів». 31 березня 1994 р. рішенням № 128 Держбуду України перетворено у відкрите акціонерне товариство відповідно до УП «Корпоратизація підприємств» від 15 червня 1993 року. 16 вересня 2010 року ВАТ «Хмельницькзалізобетон» реорганізовано відповідно до рішення установчих зборів у ТДВ «Хмельницькзалізобетон». [18]

Продукція ТДВ «Хмельницькзалізобетон» реалізується на ринку Хмельницька, Хмельницької області та інші регіони України. Робота, орієнтована на будівельну індустрію України.

Продукція підприємства ТДВ "Хмельницькзалізобетон" застосовується у будівництві житлових та промислових будинків, приватних резиденцій, шкіл, дитячих садків та інших об'єктів.

Основною лінійкою продукції компанії є залізобетонні вироби та бетон, що використовуються для різних цілей у будівництві, включаючи побутові та промислові проекти. Серед них можна виділити плити, фундаменти, перемички, балконні плити, опорні подушки, прогони, підвіконня, майданчики, тротуарну плитку, бруківку. Крім того, компанія виготовляє товарний бетон та різноманітні розчини, пінобетонну цеглу, а також металопластикові вікна, дерев'яні двері за європейськими стандартами, будівельні суміші для зовнішніх та внутрішніх робіт, а також інші дерев'яні вироби, такі як дошки, плінтуси, двері, поручні та інше.

Більшим попитом користуються лінії електропередач низької та високої напруги, кам'яні плити, бетонні плити та залізобетонні конструкції, які проектується від нульового циклу до покрівлі та використовуються для будівництва індивідуальних та громадських будинків.

На ТДВ «Хмельницькзалізобетон» особлива увага приділяється виробництву деревини. Впровадження багатofункціонального деревообробного верстата від компанії “WEINIG”, здатного виконувати 90 деревообробних робіт, дозволило виготовляти високоякісну продукцію та задовольняти інноваційні потреби споживачів. В компанії є ефективні сушильні камери, сучасне технічне та дереворізне обладнання для виробництва вікон та дверей з клеєної деревини, склопакетів та сучасне обладнання.

Автоматизована та комп'ютеризована бетонозмішувальна установка в цеху № 2 з випуску товарного розчину. До того ж, завод виробляє товарний розчин для монолітного будівництва, а використання сучасних суперпластифікатора збільшує їх витривалість та стійкість.[18]

Товариство з додатковою відповідальністю “Хмельницькзалізобетон” володіє своєю сертифікованою лабораторією, яка гарантує добру якість усіх видів продукції підприємства. З 1997 року високу якість продукту зазначено сертифікатом відповідності системі “УкрСЕПРО”, а в 2007 році надано сертифікат системи якості на відповідність вимогам ДСТУ ISO 9001-2001.[20]

За міжнародним стандартом ISO 9004-2000 у нинішній час ведуться вдосконалення, в свою чергу почали роботу з розробки та впровадження системи управління охороною праці згідно ДСТУ Р OHSAS 18001-2006, для заснування в майбутньому інтегрованої системи управління.

Створення компанії «Мрія будівельника» у 2000 році було спричинено завдяки розвитку металопластикових виробів та зміцненню позицій на ринку. Обсяг виробництва металопластикових вікон і дверей досяг 16.5 тис. м.

У квітні 2008 року з метою впровадження нових ефективних технологій була запущена автоматизована лінія з виробництва пустотілих плит перекриття за технологією екструзії на сучасному обладнанні фінської компанії «ELEMATIC» потужністю 220 000 м² (50 000 м³).

Завдяки впровадженню автоматизованої виробничої лінії було досягнуто щомісячної економії на обслуговуванні арматурних секцій, використання металевих форм і майже 30 000 кіловат електроенергії.[18]

Окрім основної діяльності, ВАТ «Хмельницькзалізобетон» надає наступні послуги населенню та організаціям:

- зварювальна, токарна та фрезерна техніка;
- ремонт і перемотка електродвигунів;
- виготовлення закладних деталей;
- послуги з транспортування бетону та розчинів, залізобетону;
- розпилювання та сушіння деревини;
- обробка деревини якісними лакофарбовими матеріалами;
- фарби та лаки для деревообробки;
- реалізація сіток кладки, каркасів, ростверків;
- Зберігання автотранспорту (стоянки), лабораторні послуги;
- оренда майна та послуги харчування (їдальня) тощо.

Під час своєї діяльності компанія має взаємодіяти з різними сторонами. Основними партнерами компанії є: ВАТ «Домобудівний комбінат», КП «Хмельницькбудзамовник», ТОВ «Опорядбуд», ТОВ «Будівельний Альянс», ТОВ «Промбуд-1», ТОВ «Промбуд-2», ТОВ «Житлобуд». ,ПП «Оферта», КП «Спецбудмеханізація», ВАТ «Волинь-цемент», КП «Укрстандарт», КП «Цивільжитлобуд», ТОВ «Кривбацемент», Кам'янець-Подільський цементний завод (ВАТ «Поділліцемент»), Криворізький металургійний завод та ін.

Розташування підприємства є вигідним як географічно, так і економічно, оскільки воно знаходиться на перетині трьох історично сформованих шляхів у місті Хмельницькому. До підприємства сходяться асфальтовані дороги та залізничні колії. Підприємство знаходиться біля залізничного вокзалу. Як правило, виробничі площі компанії розташовані на трьох різних майданчиках загальною площею 18 га.

Частка «Хмельницькзалізобетон» у загальній структурі аналогічних підприємств України становить приблизно 3%. Географічними межами ринку збуту виробів та конструкцій з ЖБВ є Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Закарпатська, Житомирська, Львівська, Рівненська, Одеська та Київська області.

Маркетингом і продажем займається «Маркет Збут, яке є дочірнім підприємством.

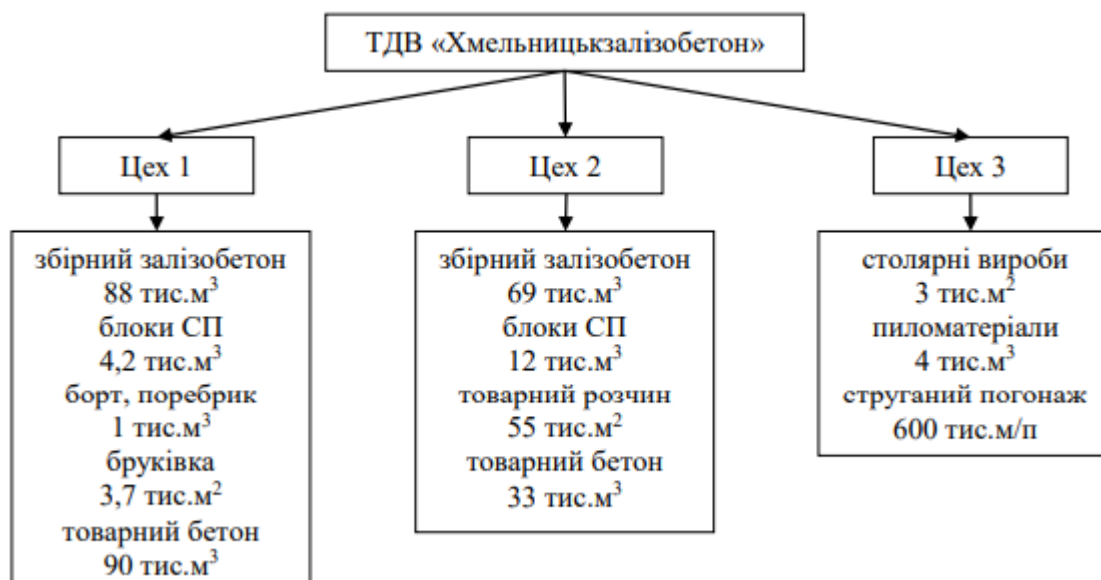
На замовлення ТДВ «Хмельницькзалізобетон» студія «Спектр» створила два рекламних майданчики для пошуку потенційних покупців української продукції (інформація про компанію та види робіт, товарів тощо) та в інших країнах (коротко про продукцію, ціни компанії та актуальні продукти).

Зрозуміло, що ТДВ «Хмельницькзалізобетон» прагне впроваджувати сучасні та прогресивні технології, вдосконалювати процеси управління та виробництва, задовольняти потреби споживачів.

Виробничі потужності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» — це три сучасні цехи, які виготовляють високоякісну продукцію на найсучаснішому обладнанні провідних закордонних компаній: ELEMATIC, WEILER, C.G.M., BHS, ТЕКА, WAINIG, GOMA, HICAS, LE.KO.

Далі на рисунку 2.1 можемо побачити виробничі потужності підприємства.

Рисунок 2.1 – Виробничі потужності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Цехи № 1 і 2 зосереджені в основному на виробництві залізобетонних виробів і товарних розчинів і бетону, а цех № 3 – на продукцію деревообробки. У структурі ТДВ «Хмельницькзалізобетон» розташована випробувальна лабораторія будівельних матеріалів і виробів, в обов'язки якої входять випробування, обробка результатів, аналіз, висновки щодо якості, відповідність сировини та готової продукції діючим вимогам України (ДСТУ ТУ ГОСТ та ін.) [17]

Лабораторія ТДВ «Хмельницькзалізобетон», яка забезпечує високу якість всіх видів продукції підприємства, обладнана всім необхідним для тестування, а саме:

- 1) Стенд для випробування кутових з'єднань ПВХ профілів згідно ДСТУ Б В.2.6-15-99;
- 2) Обладнання для випробування морозостійкості бетону за прискореним методом згідно з ДСТУ Б В.2.7-49-96;
- 3) Вибухові машини Р-50 і Р-20;
- 4) CONTROLS PILOT 4 Pmax машина=2000 кН для тестування таких матеріалів як: бетон, цемент, цегла та інші пресовані будівельні матеріали;
- 5) Обладнання для тестування та обробки цементного розчину Mortar.[18,19]

2.2. Аналіз фінансового стану ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

При оцінці загального фінансового стану підприємства важливий регулярний моніторинг його вартісних показників, що характеризують ліквідність. Значення проведення досліджень у цій галузі визначається стабільним зв'язком між рівнем ліквідності бізнесу та його платоспроможності.

Одним із основних показників фінансового стану підприємства є його ліквідність, тобто його здатність до перетворення в гроші, а ступінь ліквідності активами визначається часом, необхідним для перетворення їх у грошові засоби. Чим менше витрачається час для інкасації певний актив, тим вища його ліквідність. Водночас можна розрізнити концепцію ліквідності сукупних активів (загальна сума активів) - як можливість швидкого відновлення у випадку банкрутства та концепцію ліквідності оборотних активів (запаси, заборгованість дебіторська, поточні фінансові інвестиції, готівка та її еквіваленти, майбутні витрати тощо.) - яка забезпечує поточну платоспроможність.

Ліквідність означає можливість підприємства швидко перетворювати активи на гроші. При оцінці ліквідності підприємства досліджують, чи достатньо поточних активів (оборотних активів) для виплати поточних зобов'язань, таких як короткострокові кредиторські зобов'язання.

Оцінка ліквідності компанії здійснюється шляхом використання системи фінансових коефіцієнтів, яка дозволяє порівняти вартість поточних активів з сумою поточних зобов'язань. До них включають:

- Коефіцієнт загальної ліквідності (Коефіцієнт покриття);
- Коефіцієнт термінової ліквідності (Коефіцієнт швидкої ліквідності);
- Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Аналіз показників ліквідності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» представлений в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Показники ліквідності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020-22 роки

Показник	Нормати вне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р. до 2020 р., (+,-)	2022 р. до 2021 р., (+,-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	0,3	0,2	0,03	-0,1	-0,17
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,5-1 і вище	3,42	2	2	-1,36	0
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	2,0-2,5	6,16	3,27	3,95	-2,89	0,68
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	1,0	-0,3	-0,14	-0,54	0,16	-0,4
Коефіцієнт мобільності активів	$\geq 0,5$	1,52	1,77	1,45	0,25	-0,32

Нормативним значенням абсолютної ліквідності вважається від 0,2 до 0,3. Більш низький показник вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром[32]. Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2021-22 став нижче, ніж у попередній 2020 рік.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - це показник, який визначає короткострокову ліквідність компанії, шляхом вимірювання її здатності вчасно погашати короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. Оптимальне значення показника варіюється залежно від галузі та характеристик конкретної компанії. Норматив зазвичай коливається від 0,5 до 1 і вище. Це свідчить про наявність достатньої кількості ліквідних оборотних коштів у компанії для вчасного розрахунку за зобов'язаннями. Проте, для отримання точних висновків, важливо порівняти цей показник з попередніми роками.[33]. Дивлячись на розрахунки ТДВ «Хмельницькзалізобетон» можна сказати, що коефіцієнт швидкої ліквідності спав у 2021 році порівняно з 2020 роком, а у 2022 році порівняно з 2021 роком тенденція незмінна, але норматив показників знаходиться в дозволених проміжках.

Коефіцієнт поточної ліквідності визначає, наскільки оборотні активи можуть покрити короткострокові зобов'язання підприємства. Він служить для оцінки здатності компанії виконати свої короткострокові зобов'язання. Якщо сума поточних активів перевищує поточні зобов'язання, це може свідчити про успішне функціонування підприємства. Коефіцієнт покриття 2 (або 2:1) вказує на здатність підприємства виплатити свої поточні зобов'язання.[34]. З розрахунків бачимо, що у 2021 році поточна ліквідність порівняно з 2020 роком зменшилась на -2,89, але у 2022 році порівняно з 2021, поточна ліквідність зросла на 0,68.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020-22 рік. Зазвичай оптимальним є значення показника, близьке до одиниці. В цьому випадку компанія може кредитувати своїх покупців за рахунок постачальників. Значення нижче нормативного Це може свідчити про неефективну стратегію комерційного кредитування і, внаслідок цього, зростання заборгованості дебіторів перед компанією.[35] Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за всі досліджувані роки показує від'ємне значення.

Коефіцієнт мобільності активів розраховується як співвідношення оборотних і необоротних активів. Мобільність позначає здатність активів перетворюватися з одного виду на інший. Висока мобільність свідчить про те, що компанія може змінювати структуру своїх активів протягом короткого часу. Це поняття пов'язане з ліквідністю - здатністю швидко конвертувати активи в грошові кошти без втрати їхньої вартості.[36] Коефіцієнт мобільності активів ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 0,25, але у 2021 році порівняно з 2021 роком коефіцієнт зменшився на -0,32. Показник мобільності активів вказує на гнучкість компанії у взаємодії з ринковими умовами та її здатність адаптуватися до змін. Показники підприємства знаходяться в межах норми.

Рентабельність - це ключовий показник продуктивності підприємства, який відображає співвідношення між прибутковістю активів та рівнем витрат капіталу під час виробничого процесу. Рентабельність має пряму залежність від здійснення прибутку. Однак його не можна виміряти загальною сумою отриманого прибутку.

Рентабельність показує, наскільки прибутковою є діяльність підприємства, і вимірюється співвідношенням між прибутком та обсягом виробництва, ресурсами або власним капіталом. Показники рентабельності – це відносні показники, які стосуються фінансових результатів діяльності підприємства.

Аналіз показників рентабельності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» представлені в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 - Показники рентабельності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р. до 2020 р., (+,-)	2022 р. до 2021 р., (+,-)
Рентабельність активів	0,14	0,10	0,14	-0,04	0,04
Рентабельність власного капіталу	0,17	0,13	0,17	-0,04	0,04
Рентабельність реалізованої продукції	0,12	0,12	0,12	0	0
Період окупності капіталу	6,7	9,5	6,6	2,8	-2,9

Рентабельність капіталу (активів) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. Визначення показника рентабельності активів не є стандартизованим. Його слід аналізувати в контексті змін з часом, порівнюючи дані за різні роки. Чим вище цей показник, тим ефективніше ведеться управління, оскільки рентабельність активів відображає загальну ефективність діяльності підприємства.[37] Спираючись на розрахунки рентабельність капіталу (активів) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021 рік стала нижчою, чим у 2020 році на - 0,4, але у 2022 році показник повернувся у свій первісний вигляд.

Показник рентабельності власного капіталу вказує на те, наскільки ефективно використовуються власні кошти, тобто який прибуток генерується з кожної гривні власних інвестицій. Цей показник особливо важливий для власників компанії, оскільки він дозволяє оцінити зростання їхнього добробуту протягом певного періоду. Отже, рентабельність власного капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2021 році знизилась порівняно з 2020 роком на -

0,4, але 2022 році ситуація покращилась це означає, що компанія здатна генерувати прибуток.

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком - це показник ефективності, який визначає, скільки чистого прибутку (виручки після віднімання операційних витрат, відсотків, податків і інших витрат) генерується з кожної гривні продажу.[38] Рентабельність продажів по чистому прибутку ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. залишається на стабільному рівні. Показники свідчать про ефективне управління витратами компанії.

Період окупності власного капіталу - це ключовий показник для власників, який вказує на те, за який час їхні інвестиції повернуться. Це означає, що використання власного капіталу призводить до генерації чистого прибутку, який дорівнює його поточній сумі.[39] Період окупності капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021 рік вирісла порівняно з 2020 роком . У 2022 році показник зменшився порівняно з 2021 роком , але можна вважати, що показник повернувся у первісний вигляд.

Виходячи з показників рентабельності, ми можемо сказати, що цей період для аналізованого підприємства був прибутковий та знаходився на стабільному рівні.

Фінансова стійкість є однією з ключових ознак фінансового стану підприємства.

Фінансова стійкість є важливою передумовою для стабільного та надійного функціонування бізнесу в умовах ринкової економіки. Він забезпечує здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання за розрахунками з бюджетом, споживачами, постачальниками, підрядниками, кредиторами, тобто здатність підприємства здійснювати всі необхідні грошові розрахунки та платежі.

У міжнародній та вітчизняній практиці фінансового аналізу стійкості компанії чи фірми використовується ряд показників, вибір яких залежить від мети, що ставить перед собою фінансовий менеджер.

Фінансова стабільність – це гарантія платоспроможності, балансу між власними коштами та кредитами, свободи від ринкових та партнерських надзвичайних ситуацій, довіри кредиторів та інвесторів і рівня залежності від них.

Аналіз показників фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» представлені в таблиці 2.3

Таблиця 2.3 - Показники фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Показники	Норматив не значення	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р., (+,-)	2022 р. до 2021 р., (+,-)
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,4 - 0,6	0,8	0,8	0,8	0	0
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,1 і вище	0,8	0,6	0,6	-0,2	0
Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	0,1 і вище	0,5	0,5	0,5	0	0

Таблиці 2.1-2.3 були розраховані за джерелами [30, 31]

Коефіцієнт автономії ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. Цей показник відображає, яка частина активів компанії може бути покрита за рахунок її власних фінансових ресурсів. У компанії є різноманітні цілі: з одного боку, вона прагне досягати більшого прибутку, а з іншого - забезпечувати стабільність у середньо- і довгостроковій перспективі. Тому оптимальне значення цього показника знаходиться в діапазоні від 0,4 до 0,6. Менші значення цього показника можуть свідчити про високий рівень фінансових ризиків. Якщо значення показника фінансової автономії перевищує 0,6, це може свідчити про те, що компанія не використовує весь свій потенціал.[40]

Виходячи з показників ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. можна зробити висновок, що показники незмінні. Керівництву компанії важливо знаходити баланс між задоволенням інтересів власників та забезпеченням фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. Позитивне значення становить 0,1 або вище. Високе значення вказує на фінансову стабільність компанії та її здатність вести активну діяльність навіть без доступу до кредитних коштів або зовнішніх джерел фінансування компанії.[41]

Проаналізовані роки досліджуваного підприємства вказують на нормативні значення, але у 2020 році показник був більше на 0,2 ніж у 2021-22 роки. Збільшення показників можна досягти шляхом оптимізації структури оборотних і основних засобів, залучення додаткових коштів від власників, зміни діючої дивідендної політики, реінвестування чистого прибутку в компанію тощо.

Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020–2022 рр. Нормативним вважається значення 0,1 і вище.[42]

Позитивне та стабільне значення спостерігається за весь досліджуваний період ТДВ «Хмельницькзалізобетон» та свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

2.3. Дослідження ймовірності банкрутства ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Існують різні методи прогнозування ймовірності банкрутства, аналіз ймовірності корпоративного банкрутства часто не враховує галузеву та регіональну специфіку підприємства. Для більшості моделей немає чітко встановлених галузевих стандартів, а частіше стандартів не існує взагалі. У зв'язку з цим на основі такого аналізу важко зробити однозначний висновок, чи збанкрутує певне підприємство найближчим часом, чи буде воно успішно працювати, оскільки підприємства мають різні організаційно-технічні деталі, стратегії та цілі, свої унікальна сегментація ринку, різні стадії життєвого циклу. Тому, щоб результати аналізу ймовірності банкрутства не були неоднозначними, цілком розумно використовувати різні моделі з оптимальним набором показників і вибрати метод, який дозволяє отримати найбільш точну та адекватну оцінку фінансового стану підприємства з урахуванням конкретних обставин його діяльності та особливостей його галузі.

Найпоширенішими моделями аналізу ймовірності банкрутства бізнесу є наступні економічні моделі, розроблені зарубіжними економістами:

1. модель Альтмана;
2. модель Ліса;
3. модель Спрінгейта;
4. модель Таффлера і Тішоу;
5. моделлю Терещенка.

Ці моделі були розроблені на основі фінансових показників американських, канадських та британських компаній і тому не підходять для аналізу ймовірності банкрутства українських підприємств через різні економічні умови. Для аналізу ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств зазвичай використовується модель О.О.Терещенка, А.В.Матвійчука та науковців ближнього зарубіжжя.

Проведемо аналіз ймовірності банкрутства ТДВ «Хмельницькзалізобетон» в динаміці та порівняємо кінцеві результати. ТДВ «Хмельницькзалізобетон» орієнтується на впровадження нової, прогресивної сучасної техніки, вдосконалення управлінських і виробничих процесів для досягнення високої якості продукції та задоволення потреб споживачів. Сьогодні, в умовах жорсткої ринкової конкуренції, для виконання поставлених завдань необхідно забезпечити не тільки якість продукції, але й якість діяльності підприємства. Тому важливо оцінити ймовірність банкрутства цього підприємства за обраними моделями.

Результати оцінки ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020-22 рік наведеною у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Результати оцінки ймовірності банкрутства ТДВ
«Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 р. за моделлю Альтмана

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-	
				2021 р. / 2020 р.	2022 р./ 2021 р.
X1 - робочий капітал / актив балансу	0,488	0,445	0,443	0,911	0,997
X2 – нерозподілений прибуток / актив балансу	0,852	0,793	0,824	0,930	1,039
X3 – фінансовий результат до оподаткування / актив балансу	0,169	0,184	0,065	1,086	0,353
X4 – власний капітал / поточні зобов'язання і	7,443	4,120	5,679	0,554	1,378

забезпечення					
X5 – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / актив балансу.	1,473	1,567	1,110	1,064	0,708
$Z=1,2 \times X1 + 1,4 \times X2 + 3,3 \times X3 + 0,6 \times X4 + 0,998 \times X5$	8,27	6,29	6,41	0,760	1,020
$Z < 1,81$ - висока ймовірність банкрутства; $1,81 < Z < 2,675$ ситуація невизначена; $Z > 2,675$ стійкий стан, банкрутство не загрожує					

На основі розрахованих показників табл. 2.4 інтегральний показник рівня загрози банкрутства згідно моделі Е. Альтмана впродовж 2020-2022 рр. є досить низьким. Основні показники більше зазначених даних та мають стійкий стан.

Таблиця 2.5 – Результати оцінки ймовірності банкрутства ТДВ
«Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 р. за моделлю Ліса

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-	
				2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.
X1 – оборотні активи / всього активів	0,604	0,640	0,593	1,059	0,926
X2 – операційний прибуток / всього активів	0,172	0,185	0,073	1,076	0,396

X3 – нерозподілений прибуток / всього активів	0,852	0,793	0,824	0,930	1,039
X4 – власний капітал / зобов'язання	6,564	4,120	5,679	0,628	1,378
$Z=0,063 \times X1 + 0,092 \times$ $X2 + 0,057 \times X3 + 0,001 \times X4$	0,109	0,107	0,097	0,978	0,907
$Z < 0,037$ - висока загроза банкрутства					

Розрахунки показали, що згідно даної моделі ТДВ «Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 рр. не знаходиться у зоні ризику. Тобто, підприємство має стійкий фінансовий та не знаходиться у стані ймовірності банкрутства.

Таблиця 2.6 – Результати оцінки ймовірності банкрутства ТДВ
«Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 р. за моделлю Спрінгейта

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-	
				2021 р. / 2020 р.	2022 р./2021 р.
X1 — оборотний капітал / сукупні активи	0,488	0,445	0,443	0,911	0,997
X2 — операційний прибуток + відсотки до сплати / сукупні активи	0,169	0,184	0,065	1,086	0,353
X3 — операційний прибуток / короткострокові	2,907	1,742	1,341	0,599	0,770

зобов'язання;					
X4 — чиста виручка від реалізації / сукупні активи	1,473	1,567	1,110	1,064	0,708
$Z=1,03 \times X1 + 3,07 \times X2 + 0,66 \times X3 + 0,4 \times X4$	3,530	2,799	1,985	0,793	0,709
$Z < 0,862$ – потенційний банкрут; $Z > 0,862$ фінансовий стан задовільний; $Z > 2,45$ ймовірність банкрутства мінімальна					

Таким чином, аналіз ймовірності банкрутства на основі моделі Спрінгейта показав, що ТДВ «Хмельницькзалізобетон» не загрожує банкрутство у 2020-2022 роках, але при цьому спостерігається негативна тенденція через поступове зменшення критерію Z протягом досліджуваних років. Показник у 2022 році знизився та має таку характеристику як "задовільний стан".

Таблиця 2.7 – Результати оцінки ймовірності банкрутства ТДВ
«Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 р. за моделлю Таффлера і Тішоу

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-	
				2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.
X1 – фінансовий результат від операційної діяльності / поточні зобов'язання і забезпечення	1,452	0,941	0,433	0,648	0,460

X2 – всього оборотні активи / довгострокові + поточні зобов'язання і забезпечення	4,572	3,276	3,959	0,716	1,208
X3 – поточні зобов'язання і забезпечення / актив балансу	0,117	0,195	0,150	1,675	0,767
X4 – чистий дохід від реалізації продукції / актив балансу	1,473	1,567	1,110	1,064	0,708
$Z=0,53 \times X1 + 0,13 \times X2 + 0,18 \times X3 + 0,16 \times X4$	1,620	1,210	0,949	0,747	0,784
$Z < 0,2$ - висока ймовірність банкрутства, $Z = 0,25$ - критичне значення показника $Z > 0,3$ - добрі довгострокові перспективи, ймовірність банкрутства дуже низька					

На основі розрахованих показників табл. 2.7 інтегральний показник рівня загрози банкрутства згідно моделі Таффлера і Тішоу впродовж 2020-2022 рр. має добрий показник, ймовірність банкрутства низька.

Таблиця 2.8 – Результати оцінки ймовірності банкрутства ТДВ «Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 р. за моделлю Терещенка

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-	
				2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.
X1 – чистий дохід від реалізації / довгострокові + поточні зобов'язання і забезпечення	11,138	8,025	7,414	0,720	0,924

X2 – валюта балансу/ довгострокові + поточні зобов'язання і забезпечення	7,564	5,120	6,679	0,677	1,305
X3 – чистий фінансовий результат / середньорічна сума активу балансу	0,149	0,170	0,053	1,140	0,310
X4 – чистий фінансовий результат / чистий дохід від реалізації	0,094	0,096	0,048	1,022	0,496
X5 – запаси / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,139	0,150	0,262	1,082	1,742
X6 – чистий дохід від реалізації / основний капітал (необоротні активи + довгострокові зобов'язання і забезпечення)	3,583	4,353	2,726	1,215	0,626
$Z=1,5 \times X1 + 0,08 \times X2 + 10 \times X3$ $+ 5 \times X4 + 0,3 \times X5 + 0,1 \times X6$	19,675	15,110	12,773	0,768	0,845
$Z < 0$ – напівбанкрут; $0 < Z < 1$ - існує загроза банкрутства; $1 < Z < 2$ - фінансова рівновага порушена; $Z > 2$ - банкрутство не загрожує					

Розрахунки показали, що критерій Z упродовж 2020-2022 рр. знаходиться в діапазоні $Z > 2$, тобто можна зробити висновок, що підприємству не загрожує банкрутство.

Для підбиття підсумків складемо таблицю 2.9 з усіма розрахунками за різними моделями оцінки ймовірності банкрутства ТДВ «Хмельницькзалізобетон» 2020-2022 рр.

Таблиця 2.9 – Результати оцінки ймовірності банкрутства приватного підприємства ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Показник	Нормативні значення	Роки	Значення	Висновок
Модель Альтмана	$Z < 1,81$ - висока ймовірність банкрутства; $1,81 < Z < 2,675$ ситуація невизначена; $Z > 2,675$ стійкий стан, банкрутство не загрожує	2020	8.27	Банкрутство не агрожує
		2021	6.41	Банкрутство не загрожує
		2022	0.760	Банкрутство не загрожує
Модель Ліса	$Z < 0,037$ - висока загроза банкрутства	2020	0.109	Банкрутство не загрожує
		2021	0.107	Банкрутство не загрожує
		2022	0.097	Банкрутство не загрожує
Модель Спрінгей та	$Z < 0,862$ – потенційний банкрут; $Z > 0,862$ фінансовий стан задовільний; $Z > 2,45$ ймовірність	2020	3.530	Банкрутство не загрожує
		2021	2.799	Банкрутство не загрожує
		2022	1.985	Задовільний

	банкрутства мінімальна			стан
Модель Таффлера	$Z < 0,2$ - висока ймовірність банкрутства, $Z = 0,25$ - критичне значення показника $Z > 0,3$ - ймовірність банкрутства дуже низька	2020	1.620	Банкрутство не загрожує
		2021	1.210	Банкрутство не загрожує
		2022	0.949	Банкрутство не загрожує
Модель Терещенк а	$Z < 0$ – напівбанкрут; $0 < Z < 1$ - існує загроза банкрутства; $1 < Z < 2$ - фінансова рівновага порушена; $Z > 2$ - банкрутство не загрожує	2020	19.675	Банкрутство не загрожує
		2021	15.110	Банкрутство не загрожує
		2022	12.773	Банкрутство не загрожує

Таблиці 2.4-2.8 були розраховані за джерелами [30]

Це дослідження дозволяє нам дійти наступних висновків:

- 1) На сьогоднішній день розроблена велика кількість різних моделей оцінки ймовірності банкрутства, які мають свої особливості;
- 2) моделі з інших країн менш поширені в Україні через особливості економічної ситуації в Україні та недосконалу кон'юнктуру на ринку;
- 3) модель О.О. Терещенка дає відносно прості результати щодо ризику банкрутства бізнесу, тому можна вважати, що її використання може бути допоміжним інструментом для інших методів і моделей оцінки ймовірності банкрутства.

Для визначення фінансової спроможності підприємства за моделлю аналізу ймовірності банкрутства краще використовувати кілька моделей, щоб отримати якісні та точні результати. У цьому випадку можна отримати достовірний результат про фактичний рівень фінансової спроможності підприємства.

Зазначені методи дозволяють оцінити фінансову стійкість підприємства, яка має важливе значення при визначенні його фінансової спроможності. З аналізу поданих даних можна зробити висновок, що більшість моделей не передбачають банкрутства досліджуваного підприємства.

РОЗДІЛ 3 ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

3.1 Ділова активність ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Вирішальним фактором успіху в сучасних умовах господарювання виступає ділова активність підприємства. У сучасних умовах головним завданням для власників та керівників підприємств є застосування комплексу заходів, спрямованих на підвищення активності суб'єкта господарювання на ринках капіталу, товарів та робочої сили. Це дозволить збільшити їх конкурентоспроможність. Сьогодні головним завданням, яке стоїть перед власниками та керівниками сучасного бізнесу, є застосування заходів, які забезпечуватимуть і дозволять підвищити рівень ділової активності підприємства на ринках капіталу, товарів, робочої сили та підвищують конкурентоспроможність.

Аналіз ділової активності дозволяє оцінити, чи ефективно використовує бізнес свої ресурси (засоби), оскільки цей показник визначає платоспроможність, фінансову стійкість і стабільність господарської діяльності підприємства.

Ділова активність відображається в динамічному розвитку компанії, швидкості швидкості обороту засобів компанії. Критерії ділової активності — це рівень успішності використання ресурсів компанії, стабільність економічного розвитку, рівень ефективності за основними показниками економічної

діяльності тощо. Оцінка ділової активності передбачає вивчення різноманітних фінансових коефіцієнтів.[26]

Проаналізуємо основні показники ділової активності на основі даних ТДВ «Хмельницькзалізобетон» таблиця 3.1

Таблиця 3.1 - Показники ділової активності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Показники	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р., (+,-)	2022 р. до 2021 р., (+,-)
Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача	1,61	1,12	1,56	-0,49	0,44
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,64	3,29	5,50	-1,34	2,21
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	13,87	5,75	10,43	-8,12	4,68
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,86	1,39	1,83	-0,47	0,44

Оборотність активів відображає ефективність використання активів у підприємства. Цей коефіцієнт визначається як відношення виручки до середньорічної суми активів. Він вказує на те, скільки грошей з продажу товарів та послуг було здобуто за певний період на кожну гривню вкладених активів. Вище значення цього показника вказує на більш ефективне використання обмежених ресурсів компанією. Показник ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021 рік зменшився на -0,49 об., але у 2022 році порівняно з 2021 коефіцієнт збільшився на 0,44 об.

Для підвищення показника оборотності активів необхідно працювати над оптимізацією суми активів. Це може бути досягнуто через продаж невикористаних необоротних активів (якщо їх завантаженість не планується збільшувати), скорочення запасів (якщо їх обсяг є занадто великим) та вжиття заходів для стягнення дебіторської заборгованості. Додатково, заходи, спрямовані на збільшення виручки компанії, також сприяють покращенню оборотності активів.[22]

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на те, наскільки швидко підприємство здійснює оборот своїх платіжних зобов'язань, що виникають від дебіторів. Високе значення цього показника свідчить про ефективне управління взаємовідносинами з постачальниками. Низький рівень заборгованості може вказувати на те, що підприємство надає тільки надійним клієнтам комерційні кредити, успішно співпрацює з державними органами, а також оптимізує інші сфери, де виникає дебіторська заборгованість. Негативним є зниження значення даного показника ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2021 році порівняно з 2020 роком на 1,34 об., а позитивним є підвищення значення у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 2,21 об.

Звичайною проблемою є зниження оборотності дебіторської заборгованості. Якщо така проблема виникає лише іноді, то потрібно активізувати процеси з відшкодування коштів компанії. Але якщо це відбувається регулярно, то варто

розробити комплексну та чітку політику стосовно надання товарних кредитів клієнтам. Наприклад, можна розподілити клієнтів на групи, враховуючи їх історію співпраці, важливість для компанії та поточний фінансовий стан.[23]

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості - це міра ділової активності, яка визначає, скільки разів кредиторська заборгованість обернулася протягом року. Зменшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості означає зменшення швидкості оплати заборгованості підприємства у 2021 році порівняно з 2020 роком на -8,12 об. Однак, у 2022 році порівняно з 2021 роком коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшився на 4,68 об.

Для підвищення показника для початку необхідно визначитися, що є критерієм оптимального значення показника. Для зміцнення партнерських зв'язків з постачальниками корисно поліпшувати свою платіжну дисципліну.[24]

Показник оборотності власного капіталу є показником ефективності господарської діяльності, який показує ефективність управління власним капіталом компанії. Коефіцієнт розраховується як співвідношення доходу до суми власного капіталу протягом року. Високе значення цього показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню, що була вкладена власниками. Негативною тенденцією є зменшення значення даного коефіцієнту ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2021 році порівняно з 2020 роком на -0,46 об., але в 2022 році порівняно з 2021 роком коефіцієнт оборотності власного капіталу збільшився на 0,44 об. Отже, збільшення оборотності активів ТДВ «Хмельницькзалізобетон» свідчить про підвищення ефективності його діяльності підприємства.

Якщо показник низький, варто зосередитися на збільшенні частки власних ресурсів. Це допоможе збільшити обсяг власних оборотних коштів, що в свою чергу призведе до підвищення значення показника.[25]

Ділова активність - це економічна група, яка дозволяє оцінити результативність і економічний потенціал підприємства у вигляді якісних і кількісних показників. Саме за допомогою цього показника можна визначити конкурентоспроможність і здатність організації адаптуватися до кризи. За результатами проведення аналізу ділової активності підприємств можемо констатувати, що аналіз показників ділової активності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» показав, що коефіцієнти характеризують непогану динаміку. Це свідчить про добру ділову активність підприємства.

3.2. Покращення ефективної діяльності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Ефективне управління фінансами є однією з головних умов діяльності підприємств на ринку. За допомогою показників можна проаналізувати фінансове становище підприємства, відображаючи його процеси формування та використання фінансових ресурсів. У контексті ринкової економіки, фінансовий стан підприємства є результатом його діяльності протягом певного періоду.

Аналіз фінансового стану підприємства дозволяє оцінити наступне:

- ділову активність;
- рентабельність;
- здатність вчасно погасити зобов'язання і ліквідність;
- стабільність фінансових показників (стійкість).

Аналіз показників дозволяє визначити, чи достатньо капіталу для операційної діяльності та довгострокових інвестицій компанії, оцінити необхідність додаткових джерел фінансування, оцінити можливість збільшення власного капіталу та визначити раціональність залучення позикових коштів. Все це

допомагає виявити слабкі місця в роботі компанії та дати напрямки щодо її покращення.

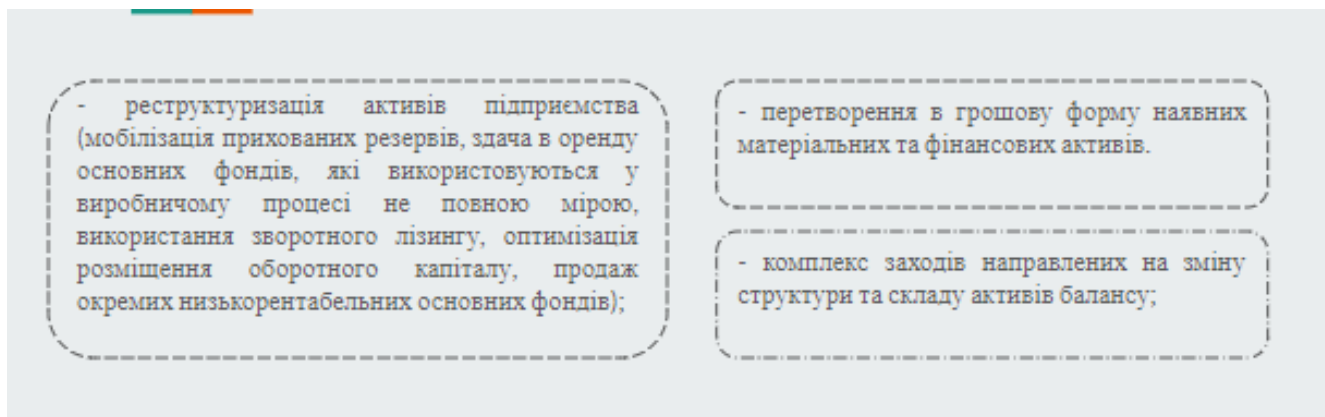
Основними шляхами покращення фінансового становища підприємства є прагнення збільшити дохід і зменшити грошові потоки. Це можна зробити за рахунок збільшення доходу від реалізації, продажу частини основних засобів, стягнення дебіторської заборгованості (це збільшить наступний грошовий потік) і зменшення витрат, кількості податкових платежів та інших бюджетних платежів таких як: товари, роботи, послуги (це допоможе зменшити вихідні грошові потоки).

Збільшення доходів від продажів компанії можна досягти завдяки оновленню стратегії продажів. Важливо вдосконалити маркетингову стратегію, яка вплине на збут продукції на ринку, якщо продукція конкурентоспроможна. Одним із важливим є намагатися зменшити кількість продукції яка вже готова, що зберігається на складі підприємства, щоб зменшити витрати на її обслуговування.

Підвищення обсягу грошових коштів на рахунках підприємства призведе до зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності, що дозволить підприємству отримати короткострокові та довгострокові кредити, які будуть використані для фінансування поточної діяльності.

Іншим способом поліпшення фінансового стану підприємства є залучення внутрішніх коштів підприємства рис 3.1

Рисунок 3.1 - Напрямки покращення фінансового стану підприємства за рахунок внутрішніх резервів

Значним кроком у процесі поліпшення фінансового становища компанії є прагнення знайти оптимальний баланс між боргом і капіталом компанії. Таке співвідношення може надати високу рентабельність власного капіталу та сприяти зменшенню фінансових ризиків бізнесу.

Систематичний моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища дуже важливий для покращення функціонування компанії та покращення її фінансового стану. Динамічні прогнозування змін показників є головним при аналізі фінансової ситуації, оскільки прогнозні значення є основою для створення комплексу заходів, спрямованих на підвищення успішності бізнесу та стабілізацію ситуації з його фінансуванням на довгий строк. Тобто цінність аналізу залежить від того, чи буде на його основі розроблена ефективна програма інструкцій щодо покращення фінансового становища підприємства.

Отже, система заходів, спрямованих на підтримку та покращення матеріального (фінансового) становища об'єкта показана на рис. 3.2

Рисунок 3.2 - Заходи для підтримки фінансового стану підприємства

- постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища;
- стимулювання збільшення вхідних грошових потоків та зменшення вихідних;
- оптимізація структури активів;
- збільшення величини оборотного капіталу;
- мобілізація внутрішніх резервів;
- оптимізація співвідношення позикового та власного капіталу;
- скорочення витрат;
- стимулювання росту виручки від реалізації;
- забезпечення приросту власних фінансових ресурсів;
- модернізація обладнання;
- аналіз складових собівартості продукції та пошук шляхів її зниження;
- розробка стратегій направлених на підтримку та прискорення економічного зростання.

Аналізуючи фінансовий стан підприємства, виявляються його слабкі сторони та вживаються відповідні заходи, які допоможуть зменшити фінансові ризики та покращити фінансовий стан підприємства.

Аналіз ТДВ «Хмельницькзалізобетон» показав, що фінансова ситуація підприємства є стійкою. На кінець звітної періоду підприємство перебувало в стані загальної фінансової стабільності. Це хороший показник ефективності компанії та показник правильного використання позикових коштів, висока рентабельність виробничої діяльності.

Показники ліквідності показують стабільну тенденцію, більшість з них знаходяться в прийнятних межах. Це свідчить про те, що підприємство може виконувати свої фінансові зобов'язання. Але хоч і показники досліджуваного підприємства за 2022-22 роки мають стабільний вигляд, вони трохи нижчі ніж у 2020 році.

Глядя на тенденцію коефіцієнтів ліквідності, важливо розглянути заходи для їх покращення. Деякі фактори, які можуть призвести до підвищення цих показників, включають:

- Зменшення обсягу поточних зобов'язань.
- Збільшення вартості оборотних активів.

- Зменшення витрат на запаси (для поліпшення поточної ліквідності).
- Збільшення обсягу грошових коштів (для покращення абсолютної ліквідності).

Так, шляхом зміни прогнозованих значень вказаних складових ліквідності можна впливати на фінансовий стан підприємства.

Аналіз фінансових результатів підприємства свідчить, що його балансова структура є задовільною, а також показує, що підприємство має достатню платоспроможність та може вчасно виконувати свої зобов'язання перед постачальниками та споживачами. В результаті аналізу розраховується оборотність активів підприємства. У аналізованому періоді кількість оборотності активів ТДВ «Хмельницькзалізобетон» на кінець 2022 року зросла порівняно з попереднім роком, що є позитивною рисою його роботи.

Показники рентабельності показують рівень прибутковості, тобто співвідношення отриманого прибутку з понесеними витратами. За аналізом показників рентабельності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» є стабільною за останній досліджуваний 2022 рік порівняно з 2020 роком. Протягом аналізованого періоду рентабельність активів, власного капіталу на надійному рівні, що свідчить про позитивні значення у роботі підприємства.

Напрямки, які допомагають підвищити рівень рентабельності: Покращення якості та конкурентоспроможності продукції, зростання обсягів реалізації, впровадження нового обладнання та модернізація існуючого, підвищення ефективності використання основних засобів, оптимізація структури капіталу і вдосконалення маркетингової стратегії - всі ці заходи спрямовані на підвищення ефективності підприємства та його конкурентоспроможності.

В умовах сучасної ринкової економіки кожне підприємство має стратегічну задачу: проводити систематичний і всебічний аналіз свого фінансового стану та реагувати оперативно на будь-які зміни у фінансових показниках. Це передбачає реалізацію комплексу заходів для мінімізації негативних впливів та відновлення фінансової стабільності.

Після оцінки функціонування ТДВ «Хмельницькзалізобетон» можна зазначити, що не має потреби у розробці антикризового плану управління. Динаміка показників є позитивною, а під час аналізу ймовірності банкрутства встановлено, що ця небезпека не виникає для підприємства.

Таким чином, доцільним буде підтримка фінансової стійкості шляхом застосування комплексу заходів для забезпечення довгострокової фінансової стабільності та сприяння прискоренню зростання економіки бізнесу.

На даний момент головною метою компанії є збереження стабільності та фінансової стійкості. Потрібно працювати так, щоб збільшити розмір прибутку і збільшити рентабельність активів, виробництва і продажів.

Метою стратегії є забезпечення фінансової стабільності бізнесу в довгостроковій перспективі таких підтримка та прискорення економічного зростання.

Тому якісний та системний аналіз фінансового стану є значущою частиною фінансово-господарської роботи підприємства. Це допомагає бізнесу підвищити ефективність роботи, прогнозувати ризики та можливі загрози в майбутньому.

3.3. Попередження та запобігання банкрутства на ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

У нинішніх умовах розвитку ринкової економіки для бізнесу дуже важливо знати про негативну тенденцію у своїй роботі, яка може спричинити кризу та банкрутства компанії. Отже, потрібно розробити систему управління, яка здатна швидко реагувати на зміни як у зовнішньому, так і у внутрішньому

середовищі, зможе підтримувати конкурентоспроможність продукції (послуг), намагатиметься добре використовувати трудові та фінансові ресурси.

Для уникнення кризових ситуацій організаціям варто розробити фінансову стратегію, що передбачатиме прогнозування, запобігання та подолання ризику банкрутства, забезпечуючи стійку діяльність у високоризикових умовах.

Ключовими ознаками та факторами, що вказують на кризову ситуацію в бізнесі, є:

- Зниження попиту на продукт;
- підвищення конкурентної боротьби в галузі;
- зменшення платоспроможності населення;
- збільшення вартості сировини, матеріалів та обладнання;
- модифікації податкової стратегії;
- зміна курсу валюти;
- експлуатація застарілого устаткування, яке призводить до зниження ефективності праці та збільшення собівартості виробництва. [22]

Антикризова програма має виконувати два основні завдання: подолати наслідки кризи та усунути фактори, що сприяють розвитку кризи бізнесу.

Антикризова програма в бізнесі передбачає такі заходи:

- спеціальний антикризовий моніторинг і ситуаційний аналіз, пов'язаний з виявленням потенційних проблем і областей ризику. Важливо розкрити основні моменти ризику, знайти їх взаємозв'язок між собою і вплив на загальну ситуацію компанії. Тепер важливо визначити, які фактори впливають на компанію та зменшити їх вплив.
- розробка та реалізація системи заходів щодо попередження кризових явищ, передчасного усунення можливих причин виникнення кризових ситуацій (відмова від виробництва товару, що не відповідає попиту та відмова від товарів, які потребують забагато ресурсів та енергії і.т.п.);

- підготовка дій у разі неминучих або можливих складних ситуацій, коли неможливо усунути їх причини (зменшити ризик і послабити наслідки, за рахунок компенсаційних заходів, у тому числі вироблення запасів і резервів.);
- негайна реакція на виникнення кризової ситуації, включаючи заходи щодо запобігання збиткам та припиненням кризових ситуацій (забезпечення необхідної мінімальної функціональності ключових систем підприємства).
- Зменшити та прибрати наслідки кризової ситуації через впровадження компенсаційних та відновлювальних заходів;
- Введення заходів для стабілізації.[27]

Основні рекомендації щодо управління в кризових ситуаціях такі:

- коли виникає кризова ситуація, треба створювати спеціальну лінію зв'язку. Він призначений для швидкого розповсюдження інформації по всіх сферах бізнесу та торгівлі, одночасно фільтруючи загальний обсяг інформації.
- введення кардинального перерозподілу загальних обов'язків щодо вищого керівництва. Так, наприклад, одна група керівників повинна контролювати і стежити за рівнем поведінки та морального духу в організації. Справи другою групи полягають в організації та підтримці нормального функціонування звичайної роботи. І тільки третя група керівників повинна брати участь у допомозі та прийнятті антипроблемних заходів із кризової ситуації;
- можлива структура штабу та груп оперативного управління та комунікації між ними повинні бути затверджені заздалегідь. Необхідно спостерігати та розвивати швидке реагування в кризових ситуаціях, тому всі комунікації в екстремальних ситуаціях повинні перевірятися в незагрозливих ситуаціях.[27]

Вибір стратегії «відновлення» починається з процесу моніторингу, під час якого спеціаліст з антикризового управління робить точний аналіз проблем а також готує звіти щодо планів антикризового управління, які є інструментами планування фінансово-економічних, технічних та управлінських заходів розвитку бізнесу, спрямованих на відновлення стабільності та підвищення конкурентних переваг.

Ефективними частинами системи попередження проблем є: оцінка стану підприємств, маркетинг зміни галузевої структури господарства, прогнозування та планування, отримання розпорядчих документів і прийняття управлінських рішень, координація та організація їх виконання, звітність та управління результатами господарської діяльності. Усі вони перебувають у безперервній взаємодії один з одним.

У зв'язку з нестабільністю економічної ситуації, неможливістю оперативного реагування на несприятливі зміни зовнішнього та внутрішнього середовища у підприємства виникає необхідність створення методу забезпечення економічної безпеки бізнесу. Правильним вибором буде створення системи економічної безпеки на етапі створення підприємства, оскільки вона відіграє важливу роль у його фінансово-господарській діяльності.

Базовими функціональними складовими економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності є: фінансова, інтелектуальна, кадрова, технологічна, правова, екологічна, інформаційна, силова та ринкова.[28]

Банкрутство є неминучим ризиком у будь-яких ділових відносинах. Але ризиком можна керувати за допомогою статистичних даних і точного прогнозування. Необхідність аналізу ймовірності банкрутства виникає з моменту появи компанії на ринку.

Аналіз банкрутства можна проводити і в контексті прогнозування ризиків, і при проведенні санації. Запобігання банкрутству – це процес, спрямований на зміцнення фінансового становища підприємств і організацій з метою усунення ризику банкрутства. Іншими словами, це знайти причину цього явища і спосіб її усунення. У процесі такої діяльності впроваджуються спеціальні методи, контроль та боротьбі з неефективністю господарських підприємств.

Найкращий спосіб запобігти банкрутства – передбачити його. Під час прогнозування встановлюється система управління ризиками, вибираються стратегії, які сприяють уникненню фінансового краху.

Існують також ще три основних підходи до прогнозування банкрутства:

1. екстраполяція;
2. експертна оцінка;
3. моделювання.

Методи моніторингу, відновлення та зовнішнього контролю також ефективні, але вони використовуються вже тоді, коли мало можливостей запобігти банкрутства.

Екстраполяція дозволяє робити короткострокові прогнози, коли банкрутства відбуваються зі стандартних причин, пов'язаних з діяльністю організації та нестабільною економікою країни. Поточні прогнози використовують ті ж параметри, які використовувалися в аналогічній роботі за минулі періоди.

Результатом екстраполяції стає ряд статистичних даних, які використовуються підприємством для оцінки ризиків на кожному етапі її діяльності. Точність інформації залежить від загальних економічних умов країни та певного часу. У разі значних економічних змін у країні та необхідно зробити довгостроковий прогноз, використовується метод експертного аналізу. Сутність доволі зрозуміла: компанія починає зустрічатися з певною кількістю експертів. Кожен з них оцінює показники, враховуючи, якою буде динаміка розвитку.

Найпоширенішим методом економічного прогнозування є метод моделювання, при якому показники аналізуються за допомогою комп'ютера та використовуються статистичні і математичні методи. Даний метод дозволяє стрімко аналізувати економічну, соціальну та демографічну інформацію. Частиною цієї методології є можливість провести відокремлений аналіз діяльності кожного робітника компанії. Він дає змогу представити певну ситуацію та підказати шляхи її запобігання.

Система попередження, запобігання та боротьби банкрутства складається з наступних компонентів табл. 3.2

Таблиця 3.2 - Заходи попередження, запобігання та боротьби банкрутства

Назва	Трактування
Моніторинг	Постійний моніторинг змін у фінансовому стані бізнесу, постійний контроль за процесами, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі бізнесу;
Діагностика	Створення прогнозу щодо подальшого розвитку бізнесу, у зв'язку з можливими змінами в його внутрішньому та зовнішньому середовищі, аналіз можливого впливу поганих практик на ефективність роботи;
Планування	Визначення та вибір стратегії майбутнього вдосконалення бізнесу;
Контролінг	Контроль за дотриманням обраної стратегії розвитку, узгодження запланованих проектів та своєчасне коригування для уникнення розвитку кризових ситуацій у підприємницькій діяльності;
Економічна безпека	Забезпечення фінансової стабільності, поліпшення використання фінансових ресурсів, підвищення ефективності та зниження ризиків бізнесу до змін зовнішніх умов;
Антикризове управління	Метою системи управління є зменшення негативного впливу кризових явищ і поліпшення фінансового становища підприємства шляхом мобілізації всіх резервів підприємства;
Управління ризиками	Уникнення або зниження рівня ризику шляхом моніторингу та контролю ризику та зниження витрат;
Реінжиніринг	Використання нових інформаційних і технологічних розробок для досягнення нових бізнес-цілей;

Санація	Фінансовий розвиток бізнесу, Відновлення його здатності до сплати, ліквідності, конкурентоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості у перспективі на тривалий термін.;
Реорганізація	Зміна типу організації та господарського права, яка може сприяти заміні власників повністю або частково комерційних прав, ліквідації окремих структурних підрозділів або, з іншого боку, створення на базі одного підприємства кількох структурних підрозділів;
Реструктуризація	Сукупність заходів, яка включає зміни в структурі підприємства, організаційно-правових формах, формах власності, спрямованих на покращення фінансової ситуації підприємства та підвищення ефективності його функціонування.

Складено за джерелом [22]

Для подолання кризи в будь-якому бізнесі можна використовувати такі основні кроки:

- зменшення витрат;
- зростання грошових потоків;
- підвищення рентабельності.

Вчасне попередження та запобігання банкрутства передбачає розробку комплексу заходів, які допоможуть підприємству зменшити негативний вплив кризи та повернути його фінансову міцність. Для подолання кризової ситуації в бізнесі створюється бізнес-план, який спрямований на відновлення фінансового стану підприємства і при цьому використовує всі зовнішні та внутрішні ресурси для стабільності фінансового стану підприємства.

Наразі перед ТДВ «Хмельницькзалізобетон» поставлено завдання забезпечити довгострокову фінансову стійкість та пришвидшити економічний розвиток бізнесу в майбутній перспективі.

Інакше кажучи, якщо підприємство регулярно і грамотно оцінює свій фінансовий стан, підтримує конкурентоспроможність продукції, використовує новітнє обладнання та технології, що сприяє підвищенню продуктивності праці працівників і зниженню собівартості продукції, впроваджуватиме енергозберігаючі технології, покращувати політику управління ризиками та оперативно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища – це допоможе компанії досягти довгострокової фінансової стабільності та уникнути ризику банкрутства.

ВИСНОВКИ

Аналіз фінансового стану підприємства потрібен для комплексного аналізу, усуненню та прогнозуванню бізнес-проблем з метою формулювання майбутніх управлінських стратегій, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. Насамперед базові знання теорії діагностики (тобто знання принципів, методів, функцій і видів аналізу) дозволяють правильно аналізувати та визначати причини будь-яких негативних чи позитивних тенденцій. А вміння аналізувати фінансову ситуацію дозволяє бізнесу стабільно розвиватися. Для майбутнього розвитку потрібно формувати систему діагностики фінансового стану компанії з практичної частини, яка повинна використовуватися в кожному підприємстві для управління та ефективності процесу діагностики.

Підприємство ТДВ «Хмельницькзалізобетон» має задовільну фінансову стійкість. Про це говорять показники. Значення коефіцієнту миттєвої ліквідності вище вдвічі, ніж нормативне, що має важливе значення. Коефіцієнт покриття поточної ліквідності має нормальне значення. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує на те, що підприємство не зможе негайно погасити свою поточну заборгованість, якщо термін платежів настане незабаром на останній досліджуваний рік.

Незважаючи на те, що результати компанії знаходяться в межах норми за певними показниками, потрібно ретельно відслідковувати нестачу коштів, щоб підтримувати стабільне фінансове становище. Велика кількість товару на складі може свідчити про те, що ці товари не користуються великим попитом через високу собівартість, що призводить до високої ціни реалізованого товару.

На ТДВ «Хмельницькзалізобетон» існує проблема у співвідношенні дебіторської та кредиторської заборгованості. Значення нижче нормативного є ознакою неефективної політики комерційного кредитування і, як результат, дебітори заборгували компанії більше коштів, ніж компанія отримала від постачальників.

Продаж старого обладнання може бути варіантом, оскільки воно застаріле. Отримані кошти можна використати на закупівлю нового обладнання або для розширення виробництва і збуту.

Пошук ефективних способів управління фінансовими ресурсами та забезпечення їх включення в систему ринкових відносин вимагає спеціальної фінансової стратегії на даному етапі розвитку підприємства.

У цій роботі також пояснюється зміст і причини банкрутства бізнесу; фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, що спричиняють фінансові проблеми в бізнесі. Під час роботи проведено дослідження та порівняння методів прогнозування вірогідності банкрутства бізнесу ТДВ «Хмельницькзалізобетон», які поширені у зовнішній та вітчизняній діяльності. У підсумку можна зробити висновок, що деякі іноземні моделі не працюють на українських підприємствах їх вважають недієздатними, в тому числі ТДВ «Хмельницькзалізобетон», через відсутність необхідних даних для розрахунку деяких показників, тому розрахунки можуть бути неточними. Щодо моделі, яка в принципі може бути використана для українського виробництва, то це модель Альтмана, оскільки вона є найдосконалішою з усіх вище розглянутих моделей і методик.

Отримані результати аналізу показують, що фінансовий стан ТДВ "Хмельницькзалізобетон" є стабільним і відсутня загроза банкрутства. Проте, керівництво повинно прийняти ряд заходів для поліпшення фінансового стану. Це може включати оновлення послуг, автоматизацію та реконструкцію внутрішніх структур, пошук внутрішніх джерел прибутковості, залучення інвестицій у прибуткові проекти, впровадження заходів з ресурсозбереження та повністю використання потенціалу підприємства. Крім того, важливо залучити висококваліфікованих спеціалістів, зменшити втрати і простої обладнання.

Також було проведено аналіз показників ділової активності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» який показав, що коефіцієнти характеризують непогану динаміку. Це свідчить про добру ділову активність підприємства.

Отже, отримані в результаті аналізу результати показують, що фінансовий стан ТДВ «Хмельницькзалізобетон» стабільний і немає можливості його банкрутства, але керівництво має впроваджувати всі можливі заходи для поліпшення його фінансового стану, наприклад, такі як: оновлення багатьох видів послуг, створення та відновлення внутрішніх структур, пошук внутрішніх фінансових джерел прибутку, інвестування в прибуткові проекти, економія ресурсів, повне використання потенціалу бізнесу, залучення до роботи висококваліфікованих фахівців та зменшення браку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/897>
- 2.
3. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон від 21.10.2019 No 2597. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
4. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. No 436-IV (редакція від 01.01.2020). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. No 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Єпіфанова І. М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем. Економіка: реалії часу. Науковий журнал 2017. No 1(29). С. 55–63
7. Сутність та причини виникнення банкрутства - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/11ed491a-5297-44d6-b5d4-14ca4b1572dd/content> 61с
8. Основні напрями запобігання банкрутства, фінансова санація- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://buklib.net/books/28748/>
9. Боднар О., Гринчук Ю., Бережанський С. Особливості фінансування санаційних заходів. Modern Economics 2019. No 17. С. 39–44

- 10.Бова В.А. Оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства. Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (16 листопада 2016 р.). Київ: НТУУ «КПІ», 2016. С. 148–149
- 11.Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/33-2018/17.pdf>
- 12.Хринюк О.С., Бова В.А. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Актуальні проблеми економіки та управління. 2017. № 11. С. 1–9.
- 13.Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 2. С. 114–117.
- 14.Антикризове управління підприємством- [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://core.ac.uk/download/pdf/78067019.pdf>
- 15.Роль антикризового управління в запобіганні банкрутства підприємства- [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_6_2/pdf/052-055.pdf
- 16.Прогнозування банкрутства в системі антикризового управління підприємством- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/18232.pdf>
- 17.Виробничі потужності- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hzb.com.ua/about/power>
- 18.Характеристика діяльності та дослідження середовища функціонування ТДВ «Хмельницькзалізобетон»- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/47dbf4a4-b5a0-4513-9502-0dc771fef510/content>
- 19.Діяльність підприємства ТДВ «Хмельницькзалізобетон»- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5484748/>

20. "Хмельницькзалізобетон" ТДВ- [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
https://ye.ua/dovidnuk/Hmelnickzalizobeton_TDV
21. Партнери та клієнти- [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<https://hzb.com.ua/>
22. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації, ресурсовіддача) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/288-oborotnist-aktiviv>
 (дата перегляду: 10.06.2024)
23. Джерело: Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/299-pokaznik-oborotnosti-debitorskoji-zaborgovanosti> (дата перегляду: 10.06.2024)
24. Джерело: Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti> (дата перегляду: 10.06.2024)
25. Джерело: Кобилецький В. Р., Коефіцієнт маневреності власного капіталу / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu> (дата перегляду: 10.06.2024)
26. Аналіз та оцінка ділової активності підприємства - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1035>
27. Матеріали XVI міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів 21-22 листопада 2019 року - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1575/1/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%2021-22_11_2019.pdf

28. Економіко-фінансова безпека підприємств України як елемент фінансової безпеки держави в контексті інтеграційних процесів - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/13650/1/Babina_N_O.pdf
29. Навчально-методичний посібник - Оцінка діяльності підприємства та його підрозділів - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/84826268.pdf>
30. Фінансовий звіт ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 200-2022pp.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://clarity-project.info/edr/01267076/finances?current_year=2022
31. Оцінка діяльності підприємства. Навчально-методичний посібник- за редакцією кандидата економічних наук, доцента Добріної А.Н.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/84826268.pdf>
32. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт абсолютної ліквідності / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/250-koefitsient-absolyutnoji-likvidnosti> (дата перегляду: 10.06.2024)
33. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт швидкої ліквідності (Коефіцієнт термінової ліквідності) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/252-koefitsient-shvidkoji-likvidnosti-koefitsient-terminovoji-likvidnosti> (дата перегляду: 10.06.2024)

- 34.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 35.Кобилецький В. Р., Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/258-spivvidnoshennya-korotkostrokovoji-debitorskoji-ta-kreditorskoji-zaborgovanosti> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 36.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт мобільності активів / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/267-koefitsient-mobilnosti-aktiviv> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 37.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт рентабельності власного капіталу / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 38.Кобилецький В. Р., Показник рентабельності реалізованої продукції за прибутком від продажів, маржа операційного прибутку, операційна рентабельність продажів / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/340-pokaznik-rentabelnosti-realizovanoji-produktsiji-za-pributkom-vid-prodazhiv-marzha-operatsijnogo-pributku-operatsijna-rentabelnist-prodazhiv> (дата перегляду: 10.06.2024)

- 39.Кобилецький В. Р., Період окупності власного капіталу / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/314-period-okupnosti-vlasnogo-kapitalu> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 40.Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/346-pokaznik-finansovoji-avtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 41.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (Забезпечення оборотних активів власними коштами) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/301-koefitsient-zabezpechenosti-vlasnimi-oborotnimi-zasobami-zabezpechennya-oborotnikh-aktiviv-vlasnimi-koshtami> (дата перегляду: 10.06.2024)
- 42.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт маневреності власного капіталу / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu> (дата перегляду: 10.06.2024)

